

rijksuniversiteit
 groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 2, zomer 2026

Broerstraat 5

In dit nummer:

Verdrinken in social media

Wandelen tegen stress

Vakantiecrimi's

Tour de Tietema

Gay Pride

Cyberweerbaarheid verhogen

Inanna Hamati-Ataya

‘We denken vaak dat de huidige crises
uniek zijn, maar dat zijn ze niet’

Hoe breng jij beweging in een maatschappelijke opgave waarin meerdere partijen samen verantwoordelijkheid dragen, terwijl niemand écht de leiding heeft?

AOG School of Management

AOG School of Management biedt (toekomstige) leiders de mogelijkheid om hun visie te vormen, te veranderen én te verbreden. Door middel van unieke academische opleidingen met een vakoverstijgende blik en gericht op organisatievraagstukken die om een specifieke visie en leiderschap vragen. Om zo de vooruitgang voor te zijn.

Meer informatie?

Bel of app met onze opleidingsadviseurs via 06 - 82 29 10 10 over de opleidingsmogelijkheden. Of plan via de online kalender op een eigen gekozen moment een gesprek in.

Deeltijdopleiding

Samenwerken aan Complexe Opgaven

Regie voeren in organisatie-overstijgende transformaties

Hoe krijg je verschillende partijen met uiteenlopende belangen in beweging? Hoe houd je regie in een samenwerking zonder formele macht? Hoe zorg je dat jullie samen blijven werken aan één gedeelde ambitie? In een tijd waarin maatschappelijke opgaven steeds complexer worden en organisaties elkaar harder nodig hebben dan ooit, komen dit soort vragen onvermijdelijk naar boven. Daarom zoek je verdieping in hoe je samenwerking over organisatiegrenzen heen vormgeeft, hoe je belangen verbindt en hoe je als leider impact maakt in een netwerk zonder hiërarchie.

Startdatum: 20 april 2027

Na de opleiding Samenwerken aan Complexe Opgaven:

- Heb je een scherpe visie ontwikkeld op samenwerken aan complexe, organisatie-overstijgende vraagstukken;
- Beschik je over concrete kennis van netwerksamenwerking, programmatisch werken en stakeholdermanagement;
- Stuur je met vertrouwen en effectiviteit vanuit persoonlijk leiderschap, ook zonder formele macht.

Mastertitel halen?

Deze 9 maanden durende deeltijdopleiding kan onderdeel uitmaken van onze professional Master Strategy & Leadership (MSc).

Als je je ogen sluit en aan de zomer denkt, komen er al gauw felle en warme kleuren naar boven. Je ziet misschien een helderblauwe zee, warme gele zon, stralend witte stranden, friscgroene bossen of velden. Vrolijke, opwekkende kleuren. In een tijd waarin de wereld af en toe op zijn kop lijkt te staan is het wisselen van de seizoenen en de kleuren die ze meebrengen een houvast. We proberen er in het magazine ook vaak iets mee te doen. Maar soms pakt het gewoon anders uit en zo zit onze alumnus dit keer in IJsland en is de cover gespeend van felle kleuren. Onze ster op de cover is trouwens hoogleraar Global & Political Anthropology Inanna Hamati-Ataya die ons vertelt over haar onderzoek naar een overkoepelende visie die de mensheid beschrijft. We zijn volgens haar uit het oog verloren dat de mensheid verenigd is door één gemeenschappelijke geschiedenis. De tradities, talen, religies en identiteiten die we nu als onveranderlijk beschouwen, zijn in werkelijkheid producten van millennia van vermenging. Verder

zijn er in deze editie natuurlijk weer een aantal vertrouwde vaste rubrieken. Erik Akerboom (buitengewoon adviseur) vertelt in Ain Wondre Stad over de avonturen die hij beleefde in zijn studentenhuus aan de Nieuwe Boteringestraat en in de populaire rubriek Alumnus Achteraf lezen we wat er van twee rechtenstudenten terecht is gekomen. Daarnaast kun je lezen over wat wandelen met je gezondheid doet en tippen we een mooie nieuwe wandelroute in Groningen. Het bij uitstek zomerse wielrennen en de Gay Pride komen aan bod en we hebben een aantal spannende boeken van alumni verzameld om lekker te lezen in de vakantie. Voor het meer serieuze werk kun je terecht bij artikelen over social media verslaving en de duistere kanten van AI-model Mythos. Genoeg te zien en te lezen dus. Ook kun je in de vakantie misschien de tijd nemen om het lezersonderzoek in te vullen. We versturen dit een week na het verschijnen dit nummer via de mail.

Veel leesplezier en een fijne zomer!

COVER: INANNA HAMATI-ATAYA

INHOUD

REYER BOXEM

4

Een dieper inzicht in ons eigen verleden

Hoogleraar Global Political Anthropology Inanna Hamati-Ataya zoekt naar een antwoord om onze grote wereldcrises te kunnen begrijpen.

6

Column rector magnificus

7

Alumnus in IJsland

Elisa Hanssen gaat en staat waar ze wil.

8

Social media: zwemmen of verdrinken?

Arie Dijkstra over de effecten van het gebruik van social media

10

Alumnus schrijft boek

11

Ain Wondre Stad

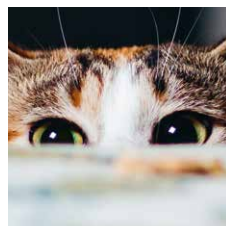
Erik Akerboom, buitengewoon adviseur; daarvoor o.m. directeur-generaal AIVD en korpschef Nationale Politie

12

Wandel je stress weg

Marieke van Heuvelen onderzoekt de gezondheidswinst van wandelen

14

Een digitaal kat-en-muis spel

Aline Klingenberg en Evgeni Moyakine kijken kritisch naar AI-model Mythos

16

Pokkenonderzoek

18

Misdaadromans en moordmysteries

Welke boeken zijn geschikt om deze zomervakantie in je koffer te stoppen of op je e-reader te laden? Broerstraat 5 vond vier spannende romans die zijn geschreven door onze eigen alumni en ook nog eens plaatsvinden in Groningen en omstreken.

20

Alumni verliefd

21

Alumni actief en agenda

22

Geluid van het Noorden

Multidisciplinair eerbetoen aan Noordelijke wereldverbeteraars

24

Van speklap tot tumor

Met behulp van kunstmatige intelligentie tumoroperaties verbeteren, dat is de missie van de Groningse start-up SPCTR.

26

Tour de Tietema

De Rockets veroveren de wielwereld

27

Vroege signalen van sepsis

Bloedvergiftiging is moeilijk op tijd te herkennen. Onderzoeker Britt Coenen werkt aan een methode die daar verandering in kan brengen.

30

Pride Amsterdam

Na 30 jaar relevanter dan ooit

Een dieper inzicht in ons eigen verleden

FOTO ANP/NURPHOTO

 NIENKE BEINTEMA

ONDERZOEK

 WWW.GLOKNOS.AC.UK

Mensen over de hele wereld zijn lang niet zo verschillend als we denken. We delen onze aard als biologische soort – en we delen de crises die we in het verleden al tegenkwamen. En die zijn niet zo gek veel anders dan de huidige uitdagingen. Dat zegt RUG-hoogleraar **Inanna Hamati-Ataya**. “Zodra je de gemeenschappelijkheid van ons bestaan inzielt, voel je de behoefte om die te beschermen.”

Inanna Hamati-Ataya (1976) is een Frans-Britse hoogleraar Global Political Anthropology aan de RUG, waar ze in 2023 naar toe kwam vanuit Cambridge. In 2017 richtte ze Glokno op: *Centre for Global Knowledge Systems*. Aan de Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne schreef ze een proefschrift in de politieke wetenschappen.

‘Jammer dat ik maar één leven heb. Ik zou zó graag willen weten wat we over 100, 200 jaar weten.’

denis en context. Wij zijn het product van miljoenen jaren evolutie, maar we geven nu ook vorm aan onze eigen evolutie, via technologie en het veranderingen van onze omgeving. En dit alles gebeurt in een ongelooflijk korte tijdsperiode. Dat vind ik echt fascinerend. Kijk maar naar een spin: die bestaat al miljoenen jaren. Homo erectus bestond twee miljoen jaar. En wij, Homo sapiens – wij hebben onze hele wereld vormgegeven in slechts tweehonderdduizend jaar en wij zijn de enigen die onze wereld echt hebben veranderd. Ik probeer dit veranderingspatroon te begrijpen in de context van die hele afstammingslijn.”

Het is een van de meest hardnekkige misvattingen: het idee dat culturen ooit puur en geïsoleerd waren. Dat is de boodschap van RUG-onderzoeker Inanna Hamati-Ataya. Mensen, zo betoogt ze, zijn altijd in beweging geweest. We migreerden, dreven handel, trouwden met elkaar en wisselden ideeën en gewoonten uit, lang voordat iemand sprak over ‘globalisering’. De tradities, talen, religies en identiteiten die we nu als onveranderlijk beschouwen, zijn in werkelijkheid producten van millennia van vermenging. Nationalisme berust daarom niet op geschiedenis, maar op selectief geheugen, aldus Hamati-Ataya.

In 2023 werd ze hoogleraar Global International Relations, en vervolgens Global Political Anthropology – een term die ze zelf lanceerde in haar inaugurele rede. Onze huidige mondiale uitdagingen vragen om een overkoepelende aanpak, stelt ze: een aanpak die disciplines overstijgt en erkent dat de mensheid verenigd is door één gemeenschappelijke geschiedenis. “Het is tijd dat mensen weer het grotere plaatje gaan zien.”

U bent hoogleraar, maar u volgt zelf nu een masteropleiding Ecologie en Evolutie hier in Groningen. Waarom? Had u niet gewoon wat boeken over dit onderwerp kunnen lezen?

“Nee, dat heb ik al gedaan, en dat was niet genoeg. De theorie en de methoden van de historische, sociale en biologische wetenschappen zijn heel verschillend. Als je die echt wilt integreren, dan moet je die allemaal kennen en zelf interdisciplinair onderzoek doen. Natuurlijk werken wetenschappers al samen: er staan vaak tientallen auteursnamen op een artikel. Maar het blijft een verzameling van verschillende disciplines. Ik wil ecologie en evolutie écht begrijpen om dat grotere geheel te zien en te helpen bij het bouwen van die bruggen.”

Waarom ecologie en evolutie?

“Ik werk aan een overkoepelende visie die de mensheid bekijkt in haar volledige geschie-

Hoe verschilt ‘global political anthropology’ van bestaande wetenschappen?

“De traditionele antropologie beschouwt groepen mensen als afzonderlijke eenheden, met specifieke kenmerken die vastliggen in ruimte en tijd. Politicologie en internationale betrekkingen richten zich meestal op staten, instellingen, economieën. Dat is allemaal gebaseerd op de veronderstelling dat die afzonderlijke eenheden de natuurlijke menselijke orde zijn. Ik verwerp die opvatting. In plaats daarvan richt ik me op de menselijke soort als geheel. Ik kijk naar wat ons verenigt, als biologische en sociale organismen. We delen onze fundamentele behoeften, onze cognitieve vermogens, sociale structuren en gebruiken, en hoe we cultuur gebruiken om ons aan onze omgeving aan te passen. De ‘verschillen’ zitten hem alleen in de manier waarop we dit alles doen.”

Wat is uw huidige onderzoeksfocus?

“Ik kijk steeds meer naar een mogelijk ‘post-agrarisch tijdperk’. Een nieuw systeem van voedselproductie zonder directe verbinding met het land. Sommige technologieën zijn al in ontwikkeling, bijvoorbeeld hier in Nederland: verticale landbouw, celkweek, inclusief kweekvlees... Dat zijn potentieel baanbrekende innovaties. En let wel: zulke grote verschuivingen hebben zich al eerder voorgedaan. We waren ooit jagers-verzamelaars. De komst van de landbouw veranderde alles: onze migratiepatronen, levensstijl, familiestructuren, politiek... Wat nu als deze nieuwe technologieën, net als de vroegste agrarische ontwikkelingen, ons bestaan fundamenteel veranderen? Ik vind dat een ronduit fascinerende gedachte.”

Het is tijd dat we stoppen met onze huidige landbouw?

“Nou, niet helemaal – maar er zijn bepaalde aspecten die niet duurzaam zijn. Niet alleen op milieugebied, maar ook sociaal en economisch. In het verle-

VERVOLG OP PAGINA 6 >

den hebben we de enorme invloed van de landbouw gezien: er zijn samenlevingen ingestort door de beperkingen van de landbouw. Watertekorten door klimaatverandering hebben uiteindelijk geleid tot de val van het Akkadische rijk, de Myceners, de Tang-dynastie... En er zijn veel momenten in onze geschiedenis geweest waarop de landbouw grote maatschappelijke veranderingen teweegbracht: de eerste landbouw veranderde onze sociale structuren, de arbeidsverdeling tussen de seksen, de vorm van onze huizen... en leidde tot het uitsterven van soorten, de indeling van de tijd in seizoenen, de opkomst van specialisatie en de staat, een enorme demografische groei... Heel vergelijkbaar met wat we nu zien. Nu moeten we beslissen welke waarden onze keuzes sturen. Hoe behouden we gelijkheid, waardigheid en duurzaamheid? Wat is onze verbindende moraal voor de toekomst? Die gezamenlijke uitdaging is een waarheid die we niet kunnen ontkennen en die ons naar de toekomst zou moeten leiden."

En daar hebben we wetenschap voor nodig?

"Ja. Wetenschap, waaronder ook historische wetenschap, helpt ons te ontrafelen wat we gemeen hebben en hoe we onze verschillen en ontwikkelingen kunnen begrijpen. We denken vaak dat de huidige crises uniek zijn. Maar dat zijn ze niet. Soortgelijke crises hebben zich al eerder voorgedaan. Mensen begonnen hun omgeving te vernietigen zodra ze efficiënte jagers en 'ecosysteem bouwers' werden. Zo'n 50.000 jaar geleden waren de verwoestende gevolgen van onze opzettelijke branden en jacht al zichtbaar in het landschap. Ze leidden toen al tot het uitsterven van soorten, waaronder de grote zoogdieren waarvan we leefden. Wetenschap kan ons helpen al deze problemen te begrijpen en te ontleden in heldere processen."

Hoe gaat dat ons helpen?

"Het uiteindelijke doel van dit overkoepelende perspectief is dat het mensen uit hun eigen kringetjes haalt. Dat het ze in staat stelt universele feiten te begrijpen, en werkelijke onderlinge verbanden te zien. Als mensen de wereld anders begrijpen, zullen ze zich ook anders gedragen: met meer historisch besef en ethische verantwoordelijkheid. Kennis is een weg naar een wereld die waardiger en rechtvaardiger is."

Dat klinkt bijna spiritueel.

"Nou, ik ben geen spiritueel persoon – of misschien ligt mijn spiritualiteit ergens anders. Ik zie mezelf terug in Lucy [de vroege menselijke voorouder die in Ethiopië is ontdekt, red.]. Ik zie mezelf in iedereen. Ik zie waardigheid in andere soorten. Het klinkt misschien hippie-achtig – hier schiet taal tekort. Maar we hebben de verantwoordelijkheid om na te denken over wat we gemeen hebben, en daar vervolgens naar te handelen. En om deze ideeën aan onze kinderen door te geven. Toen ik op school zat, leerde ik alleen over nationale perspectieven. Geschiedenis was beperkt en aardrijkskunde was saai. Het stimuleerde mijn verbeelding niet, terwijl nu alles juist logisch is omdat alles samenkomt. Alles komt tot leven. Het is als tijdreizen: we kunnen nu in het verleden en in de toekomst kijken. Het is fantastisch. Kostbaar. En het komt allemaal voort uit de wetenschap waar we vandaan komen."

Na een korte stilte: "Jammer dat ik maar één leven heb. Ik zou zó graag willen weten wat we over honderd, tweehonderd jaar weten."

FOTO HENK VEENSTRA

DE KOERS VAN SCHERPEN

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

Ingewikkelde keuzes en positieve plannen

De zomer staat voor de deur en er ligt al een fijne historische roman op me te wachten. Ik kijk er naar uit om in de vakantie nieuwe energie op te doen. Dan kan ik komend Academische Jaar volop aan de slag met de vraagstukken die dan weer al mijn aandacht zullen vragen.

Toen het vorige kabinet viel, slaakten wij een zucht van verlichting. Dat kabinet zadelde ons op met onaantvaardbaar hoge bezuinigingen en het nieuwe kabinet beloofde deze terug te draaien. Dat laatste is nog niet gebeurd. We zitten nog steeds financieel in zwaar weer: onze kosten stijgen en de instroom van nieuwe studenten neemt af. We hebben al de nodige maatregelen genomen om onze kosten te drukken. Zo geldt er nog steeds een vacaturestop en doen we er alles aan om onnodige uitgaven te voorkomen. Maar om financieel gezond te blijven, moeten we nu pijnlijke keuzes maken. Welke uitgaven zijn echt nodig om de kwaliteit van ons onderzoek en onderwijs hoog te houden en welke keuzes moeten we maken om te stoppen of te hervormen?

Ondertussen kijken we wel vooruit. Ons instellingsplan is inmiddels goedgekeurd en bevat een aantal voornemens die veel voor onze universiteit gaan betekenen. In dat plan beschrijven we wat voor universiteit we willen zijn in de toekomst: breed en wendbaar, open en onafhankelijk, wetenschappelijk relevant, regionaal én internationaal gericht. We blijven doen waar we goed in zijn, maar daarnaast gaan we nog meer dan voorheen samenwerken: binnen en buiten de muren van onze universiteit, tussen disciplines en faculteiten en natuurlijk met de wereld om ons heen.

In ons vorige plan gingen we voor het bouwen van "connections", verbindingen en verbanden. Nu bouwen we daarop verder om door te groeien naar wat we nu de vijfde generatie-universiteit noemen. Hierin is kennisdeling en participatie met de samenleving belangrijk: de universiteit als netwerkorganisatie die nog intensiever interdisciplinair en transdisciplinair werkt. Maatschappelijke opgaven zijn het organiserend principe voor onderwijs, onderzoek en samenwerking.

Daarvoor hebben we de hulp, goede ideeën en steun nodig van jullie allemaal: medewerkers en studenten, iedereen met wie we samenwerken buiten de universiteit en natuurlijk de alumni, onze ambassadeurs in de buitenwereld passend bij de titel: samen impact maken. Een mooie uitdaging die we met optimisme tegemoet treden. En met dat positieve voornemen wens ik jullie allen een mooie zomer toe.

Jacquelien Scherpen rector magnificus

ELLIS ELLENBROEK

BUITENLAND

In 2016 boekte Elisa Hanssen (1986) een vakantie naar IJsland. Ze moest even afstand nemen van haar Hilversumse leven. Na haar afstuderen in American Studies aan de RUG in 2011 was ze terechtgekomen bij radiozender 3 FM. Als redacteur en social media supervisor werkte ze voor verschillende programma's en was vier keer eindredacteur van het Glazen Huis-evenement Serious Request. 'Als je bij 3FM werkt is dat de mooiste week van het jaar.' Een toffe baan vol reuring dus, maar de lol begon er wat af te gaan. 'Op een gegeven moment wordt alles werk. Dan denk je: Alweer een concert van Ed Sheeran? Bleeh.' Kwam bij: Ze had ontdekt dat een mannelijke collega meer verdiende dan zij, en kreeg nul op rekest toen ze protesteerde.

Tien jaar later zit Hanssen nog altijd in IJsland. Ze vertelt hoe ze na die vakantie te horen kreeg dat het huis in Utrecht waar ze woonde verkocht zou worden. Als ze dan toch andere woonruimte moest zoeken, waarom dan niet terug naar IJsland? Het land had haar hart doen smelten.

De eerste zeven jaar werkte ze in een toeristisch guesthouse in Skjaldarvík waar ze onder meer ging paardrijden met gasten. Daarna was ze twee jaar onderwijsassistent in een kinderdagverblijf. Dat ze daar geen opleiding voor heeft was geen punt, een universitair diploma was ook prima. 'Ze zijn hier blij met iedereen die in een kinderdagverblijf wil werken.'

Als ik beeldbel met Hanssen bevindt ze zich in een guesthouse nabij de stad Hvammstangi in het noorden, haar favoriete deel van het land. Vanochtend heeft ze schoongemaakt, straks gaat ze paarden trainen. 'Ik spring hier twee weken in. Ik kom van een schapenboerderij dichtbij waar ik geholpen heb met het lammerseizoen. Ik was toch in de buurt.' Op haar LinkedIn-profiel staat fotograaf als primaire bezigheid. Dat is niet meer zo, zegt Hanssen, die nog wel elk jaar een kalender vol IJslandse sfeerfoto's maakt voor de verkoop. 'Mijn voornaamste bezigheid naast alle ad hoc dingen is nu het verzorgen van de socials voor bedrijven. In de eerste plaats

ELISA HANSSEN

'In IJsland dankzij Donald Trump'

voor Viking Women, een IJslands reisbureau voor alleen vrouwen. Zij sturen me reisvideo's die ik bewerk. Of ik ga mee op reis en maak zelf content.'

Vastigheid zoekt de ondernemende alumna, die ook patronen voor IJslandse truien ontwerpt en verkoopt, niet. 'Ik heb een

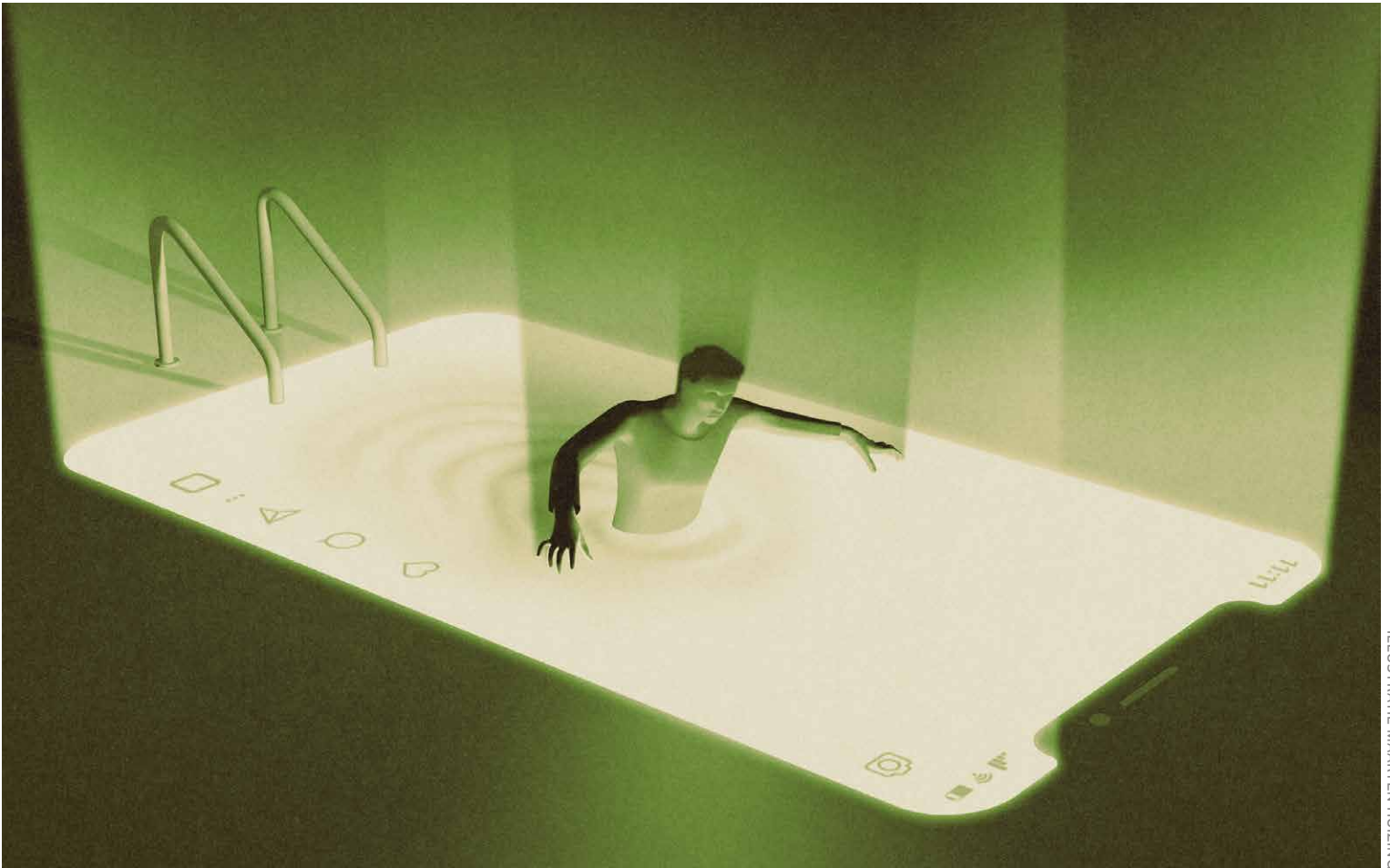
camper-busje. Mijn huisje op wielen. Ik heb geen relatie en geen kinderen en kan daarom gaan en staan waar ik wil.'

Een verrassende mededeling: 'Eigenlijk moeten we Trump bedanken dat ik nog in IJsland ben. Ik wilde eigenlijk maar een half jaar blijven en dan naar Amerika. Werken op een range, met paarden en koeien, als een soort cowboy. Of auto's terugrijden van mensen. Mooi idee, maar nooit uitgevoerd. Toen Donald Trump tot president werd gekozen wilde ik niet meer.'

'Ik vind het heel pijnlijk om te zien hoe een land van 'Yeeeeeaaah America' naar 'What the fuck America' kan gaan.' Dan IJsland. Hansen: 'Het is het veiligste land ter wereld volgens de Global Peace Index en buitengewoon vrouwvriendelijk. De Vikingen hadden de vrouwen al heel hoog staan. Vrouwen werkten ook net zo hard als mannen om de destijds barre omstandigheden het hoofd te bieden.'

In 1980 werd in IJsland de eerste vrouwelijke premier ter wereld gekozen, ook tegenwoordig is de regeringsleider een vrouw, de jongste premier voor IJsland ooit. Hanssen: 'Die sfeer van vrouwen empowerment is de sfeer waarin ik wil leven.'

Social media: zwemmen of verdrinken?

ILLUSTRATIE MARTEN HUIZING

‘Roken, online gokken, heroïne spuiten, nagelbijten. Iedere dag een glaasje wijn drinken, zoals veel academici doen. Sociale media gebruiken. Het is allemaal één pot nat,’ zegt **Arie Dijkstra**, hoogleraar Psychologie van Gezondheid en Ziekte. Hij is gespecialiseerd in de psychologie van gezondheidsgedrag en verslavingen. ‘Het zijn allemaal vormen van gedrag die voor sommige mensen disproportioneel belangrijk worden, en dan spreken we in de gedragspsychologie van verslaving.’

 DORIEN VRIELING

ONDERZOEK

 WWW.RUG.NL/STAFF/ARIE.DIJKSTRA

Wanneer is er bij sociale media sprake van ‘disproportioneel belangrijk’ gedrag, op welk punt wordt al dat scrollen, liken en delen ongezond? Daar valt over te twisten. Zeker is dat het gebruik van platforms als Instagram, Facebook, WhatsApp en LinkedIn niet meer weg te denken is. Uit het Nationale Sociale Media Onderzoek

van januari 2026 blijkt dat 14,6 miljoen Nederlanders actief zijn op een of meer van dergelijke platforms. Gemiddeld brengen we er twee uur per dag door. Terwijl we er niet per se vrolijker van worden: volgens hetzelfde onderzoek voelen 2,6 miljoen Nederlanders zich ongelukkiger door sociale media en proberen 5,5 miljoen Nederlanders hun gebruik van de apps te minderen.

Gezien worden

Dat laatste is niet eenvoudig, want rondhangen op sociale media komt voort uit een diepe behoefte, zegt Dijkstra. ‘We willen sociaal ingebed zijn, onderdeel uitmaken van de groep. Dat is net zo belangrijk voor de mens als eten, drinken en bewegen.’ Hij denkt nog regelmatig terug aan de coronapandemie, toen dat heel duidelijk werd. ‘Op een ge-

Arie Dijkstra (1961) is hoogleraar Psychologie van Gezondheid en Ziekte aan de RUG. Hij studeerde gezondheids-wetenschappen en promoveerde in 1998 in Maastricht op een onderzoek naar de effectiviteit van computer-geïndividualiseerde overreding. Daarna was hij vijf jaar KNAW-fellow. In 2008 werd hij benoemd tot hoogleraar. De titel van zijn oratie luidde 'Het nut van de sociale psychologie voor preventie van ziekte en omgaan met ziekte.' Naast zijn hoogleraarschap is hij bestuursvoorzitter van het Kennis Platform Leefstijl Coaching en lid van de adviesgroep preventiebeleid van Holland Casino.

ven moment hoorde je mensen zeggen: ik snák naar het terras. Dan ging het ze niet om buiten zitten met een drankje, nee, het draaide om: gezien worden. Als je gezien wordt, besta je.'

Maar hoe kan het dan dat de een veel gevoeliger is voor de verlokkingen van de apps dan de ander? Waarom loopt de schermtijd bij sommigen op tot wel acht uur per dag? Volgens Dijkstra heeft dat onder meer te maken met zelfvertrouwen. 'Volgens de sociometertheorie geeft iemands zelfvertrouwen aan hoezeer hij zich verbonden voelt met anderen. Wie een sterke verbondenheid voelt, voelt zich vaak een hele Piet, die denkt: ik mag er zijn. Wie minder eigenwaarde heeft, kan sociale media gebruiken om zijn zelfvertrouwen op te krikken.'

Massaal verslaafd?

Daarnaast gelden bij verslaving aan sociale media een paar principes die ook opgaan bij andere verslavingen. 'Bij iedere verslaving gaat het om een prettige ervaring die leidt tot een verwachting. Je wilt dat fijne gevoel weer beleven. Maar er zijn ook altijd nadelen. In hoeverre je verslaafd raakt, hangt ervan af hoe zwaar die nadelen voor jou wegen.' In het algemeen is de negatieve kant van een verslaving aan sociale media natuurlijk minder evident dan bij bijvoorbeeld drugsgebruik. 'Daardoor is de urgentie van stoppen minder groot. Door veel op sociale media te zitten, raak je immers geen oog kwijt, er staat op de korte termijn niet zoveel op het spel.'

De prominente rol van de apps in het huidige leven roept de vraag op hoe de toekomst eruit zal zien. Zijn we dan massaal verslaafd? Om die vraag te beantwoorden moeten we ons verplaatsen in nieuwe generaties, zegt Dijkstra. Die zullen er andere standaarden en andere waarden op nahouden.

Aanraken en ruiken

'Wij zijn een tussengeneratie: we weten nog hoe de wereld zonder internet en zonder smartphone eruitzag. Er komen generaties aan die niet anders weten dan dat we continu met de hele wereld in verbinding kunnen staan. Zij zullen een andere kijk hebben op

wat normaal en gezond is.' Het zou best kunnen dat men sociale relaties in de toekomst heel anders vormgeeft, zegt Dijkstra.

'Wij vinden nu dat contact 'in het echt' erbij hoort, dat je elkaar fysiek hoort mee te maken. Maar je ziet hoe rijk de mogelijkheden van videobellen nu al zijn. Spreek je elkaar via Teams, dan kun je elkaars gezichtsuitdrukkingen perfect lezen. Het enige dat nog ontbreekt is aanraken en ruiken. Maar je kunt je afvragen of dat nodig is bij een gesprek met een collega of een interview. Misschien is fysieke nabijheid in de toekomst wel gereserveerd voor de dokter, je geliefde en je familie.'

Streng reguleren

Dat is één toekomstbeeld. Een ander scenario is dat we elkaar in de komende jaren juist minder via het scherm zullen spreken, omdat overheden de macht van de smartphone inperken. 'Op dit moment is er nog veel onbekend over de langetermijneffecten van sociale media. Er zijn sterke vermoedens, bijvoorbeeld dat sociale media zorgen voor depressie, voor slechte concentratie, maar het causaal verband is op veel vlakken nog niet zeker. Als over een jaar of tien blijkt dat de gevolgen echt zo dramatisch zijn, zal de politiek streng reguleren. Zo is het ook bij roken gegaan.'

Of de politiek dat nu al zou moeten doen? Dat vindt Dijkstra 'geen wetenschappelijke vraag'. Het is aan de politiek. 'Die moet een afweging maken tussen de onzekerheden, wat we nog niet zeker weten, en wat de risico's zijn. Maar het kan een legitieme keuze zijn om nu al te kiezen voor regulering, simpelweg omdat het effect op het brein mogelijk zo sterk is.'

Zeker is dat normen en waarden veranderen, maar dat de mens in de kern de mens blijft, zegt Dijkstra. Ook wanneer die zijn dagen slijt achter een scherm. Uiteindelijk hebben we andere mensen nodig. 'Die behoefte aan sociale inbedding is evolutionair zo sterk in ons verankerd. We zullen ons altijd willen verhouden tot de ander.'

Minderen met sociale media?

Wie minder tijd wil besteden aan scrollen en appen moet zich twee dingen afvragen, zegt Dijkstra. Vraag 1: Wie wil ik zijn? 'Wil je iemand zijn die steeds met een apparaatje bezig is, wetende dat deskundigen alle wetmatigheden van de psyche hebben ingezet om jou met dat ding te verleiden?' Vraag 2: Wat zou ik nog meer met mijn tijd willen doen? 'Twee uur per dag doorbrengen op sociale media kan heerlijk zijn. Maar als je die tijd investeert in piano spelen, ben je na een paar jaar een geweldige pianist.'

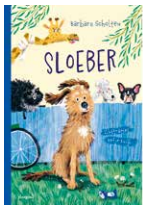
Bedenk je wat je misloopt in die twee uur per dag. Wil je je gedrag veranderen, dan is je motivatie het allerbelangrijkst.'

Maaike Schoon
(1984) /
journalistiek 2008
**Waarom jij geen
huis kunt betalen –
Op zoek naar de
wortels van de
wooncrisis**

Journalist Maaike Schoon (Buitenhof) over de wooncrisis die minder met huizen te maken blijkt te hebben en meer met de grond waarop ze staan.

WWW.UITGEVERIJPLUIM.NL € 22,99

Barbara Scholten
(1971) / technische
bedrijfswetenschappen 1997
Sloeber

Sloeber moet hulp-hond worden. Maar dat wil hij helemaal niet. Een hartverwarmend verhaal over een eigenwijze hond, voor 7+.

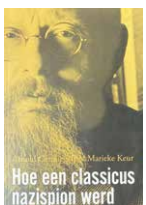
WWW.PLOEGSMA.NL € 15,99

Harry Woldendorp
(1955) / geschiedenis 1979, culturele antropologie 1981
**Hoe je kijkt
bepaalt wat je ziet!**

Veranderen en verandering management door de ogen van 50 denkers, schrijvers en kunstenaars.

WWW.UITGEVERVIRTUOOS.NL € 22,90

Arnold Carmiggelt
(1964) / geschiedenis, pre- en proto-historie, 1987, PhD 2019 & Marieke Keur (1963) /
Engelse taal- en

letterkunde 1988

Hoe een classicus nazispion werd
Student in vooroorlogs Amsterdam, journalist in Hitler-Berlijn, Duits spion in Zuid-Afrika, gevangene in Scheveningen, onopvallend docent in Den Haag. Lambertus Elferink (1910-1992) was het allemaal.

WWW.WALBURGERS.NL € 29,99

**Karel Essink (1942) /
biologie 1967,
PhD 1978
Albert Egger,
hopman van de
Boemerang**

Over de geschiedenis van scouting in Almelo en het ontstaan van de Boemerang Groep in 1945.

ESSINK ECOLOGISCH ADVIES &
PUBLICATIES € 14,40

**Tahir Vladi (1978) /
BA American
Studies 2012
De verovering van
Noord-Amerika –
Door de ogen van
de inheemse
volkeren**

Toen Columbus in Amerika arriveerde, woonden er meer mensen dan in Europa. Sindsdien stierven miljoenen inheemse inwoners, werden ze verdreven, achtergesteld en deels geassimileerd.

WWW.NOORDBOEK.NL € 19,90

Arthur Umbgrove
(1964) / Nederlands
1990

**Terwijl jij dacht
dat het liefde was**
Erik is een tevreden man, succesvol in

zijn werk en geliefd. Tot zijn dertien jaar jongere vriendin aankondigt verliefd te zijn op een man die wél onvoorwaardelijk voor haar kiest.

WWW.SINGELUITGEVERIJEN.NL € 24,99

Martinus Jellema
(1957) /
tandheelkunde
1984
**Nederlands is
Fries met een
Frans(ch)e tongval**

Roman waarin de belevenissen van het gezin van een gefrustreerde tandarts en de oorsprong van de Nederlandse taal centraal staat.

WWW.UITGEVERIJASPEKT.NL € 29,95

Peter Jordens
(1944) / Duits
1970
**De Ploeg op
Schiermonnikoog**
Prominent Ploeglid

Jan Jordens verbleef en schilderde jarenlang op Schiermonnikoog. Net als veel andere Ploegleden. Kleinzoon Peter stelde er een rijk geïllustreerd boek over samen.

WWW.WBOOKS.COM € 34,95

Hanneke Boonstra
(1951) / hoofd-
redacteur UK 2007-
2015
Anne Marie

Blaupot ten Cate

Hanneke Boonstra volgt het onstuimige leven van kunstenares Anne Marie Blaupot ten Cate (1902-2002) op de voet. Met twee koffers vol schilderspullen reisde ze van Parijs tot Marokko en van Nederlands-Indië tot Zwitserland

**Jannet Fink (1973) /
Nederlandse taal-
en letterkunde
1996**

De geloften

Debuutnovelle over een alleenstaande man uit Drenthe die in een innerlijk conflict komt als hij op zoek gaat naar zijn onbekende vader.

WWW.PALMSLAG.NL € 17,99

Greta Riemersma
(1964) / Nederlands
1989

**De Wereld-
verbeteraar**

De vader van Greta Riemersma (journalist en eveneens oud-hoofdredacteur van de Universiteitskrant) was een kind van zijn generatie: idealistisch en gedreven. Maar zijn drang naar een betere wereld had wel consequenties voor zijn gezin.

WWW.UITGEVERIJBALANS.NL € 25,00

Erik Akerboom (65),

buitengewoon adviseur; daarvoor o.m. directeur-generaal AIVD (2020- 2026) en korpschef Nationale Politie (2016-2020); studeerde tussen 1979 en 1982 aan de RUG (propedeuse economie en 1 jaar bedrijfskunde), stapte over naar de politieacademie Apeldoorn (1982-1986) en deed van 1988 tot 1990 doctoraal politicologie aan de VU Amsterdam; bijzondere plek:

Speciale plek

Nieuwe Boteringestraat 77

AIN WONDRE STAD

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

✎ ELLIS ELLENBROEK 📷 HENK VEENSTRA

‘De agenten hoopten mij en mijn vrienden nooit weer te zien’

Ik ben opgegroeid in Tietjerksteradeel. Toen ik naar Groningen ging om te studeren kon ik gelukkig een kamer bemachtigen in het huis waar Dick, een van mijn Friese hockeyvrienden al woonde. Het allerkleinste kamertje was het, eerste verdieping, voor aan de weg.

Mijn eerste nacht daar – ik zat in de KEI-week – was Dick met Rikkert, ook een huisgenoot, op stap geweest. Op de terugweg vanuit de kroeg, bedachten ze: We gaan Erik eens even op een originele manier welkom heten. Ze namen een lange ladder mee van een bouwplaats en wilden daarmee bij mij naar binnen klimmen. Net toen ze bezig waren de ladder tegen de muur te zetten, stopte er een politieauto.

Als politiemensen midden in de nacht een ladder tegen een raam zien staan en lieden die naar binnen proberen te klimmen, denken ze: Een heterdaad! We hebben een zaak! Een klassieker. Leg dan als student maar eens uit dat je alleen maar je nieuwe huisgenoot aan het schrikken wilt maken.

Dick en Rikkert zijn stevig aan de tand gevoeld. De ladder, die was meegegaan naar het politiebureau, moesten ze de volgende ochtend terugbrengen bij wijze van taakstraf. Ik werd daarbij ingeschakeld om te helpen sjouwen. De agenten zeiden dat ze ons nooit weer hoopten te zien. Dat is dus even anders uitgekapt.

Ik ben aan de Nieuwe Boteringestraat blijven wonen tot ik na drie jaar mijn hart volgde en stopte met bedrijfskunde om naar de politieacademie te gaan. Na een half jaar kon ik doorschuiven naar een grotere kamer helemaal in de top. In dat huis met dertien kamers woonden jongens en meisjes van allerlei bloedgroepen. Een en al leven was het. Een huis vol practical jokes en snode plannen. Ik kan er een boek over schrijven. Met een aantal toenmalige huisgenoten heb ik nog altijd een appgroep. Een jaar of wat geleden zijn we nog eens teruggegaan naar ons oude huis. We hadden gevraagd of we langs mochten komen en waren van harte welkom. Op de binnenplaats hebben we een klein feestje gevierd. Er was daar helemaal niets veranderd.

Wandel je stress weg

Niemand twijfelt eraan: wandelen is gezond, voor lichaam en geest. Maar waarom is dat zo?

En waarin zit de gezondheidswinst precies? We vroegen het **Marieke van Heuvelen**, bewegingswetenschapper bij het Universitair Medisch Centrum Groningen.

LIEKE VAN DEN KROMMENACKER

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/M.J.G.VAN.HEUVELEN

Eerst maar eens: de stappenteller. De uitvinding waarmee wandelen een soort spelletje wordt dat zelfs de tegenzinlopers de deur uit krijgt. Maar, moeten we voor een meetbaar effect nou 7000 of 10.000 stappen per dag zetten, zoals een analyse gepubliceerd in *The Lancet Public Health* vorig jaar uitwees? 'Ja, daar was heel veel discussie over,' zegt UMCG-bewegingswetenschapper Marieke van Heuvelen.

'Die 10.000 stappen, daarvan werd op zeker moment gezegd: dat is onzin, het konden er ook wel minder zijn. Alleen hebben ze in deze studie specifiek gekeken naar mensen die helemaal niet bewegen. Dan zie je bij 7.000 stappen inderdaad gezondheidsvoordelen. Maar die zijn wel sterker als je 10.000 stappen zet.'

Ziekte voorkomen

Van Heuvelen, in 'de vorige eeuw' gepromoveerd op de fysieke en cognitieve fitheid van ouderen, heeft in haar loopbaan diverse wandelonderzoeken gedaan – met name gericht op deze doelgroep. Ze werkt onder andere samen met de Stichting Gezond Natuur Wandelen, die wekelijks begeleidde wandelingen in het groen organiseert.

'Wandelen draagt bij aan het halen van de beweegrichtlijnen voor volwassenen, zoals opgesteld door de Gezondheidsraad,' zegt ze. 150 Minuten per week 'matig intensief' bewegen. Wandelen heeft dan een gunstig effect op risicofactoren als hoge bloeddruk en overgewicht en kan de kans op bijvoorbeeld hart- en vaatziekten, diabetes en zelfs kanker verlagen.

Wie wandelt, loopt bovendien al binnen enkele minuten stress uit lichaam en geest.

*'Maak je stappen,
dan maak je
ook nieuwe
hersencellen'*

'De doorbloeding van je hersenen neemt toe en je cortisolniveaus dalen,' zegt Van Heuvelen. En het activeert je defaultnetwerk: een soort ruststand die ook actief is als je slaapt. 'In deze stand zijn je hersenen wel nog steeds aan het werk, waarbij verschillende hersengebieden met elkaar worden verbonden. Dat wakkerd de creativiteit aan. Vandaar dat mensen vaak ideeën krijgen tijdens het wandelen.' Ook prettig: wandelen bevordert de aanmaak van 'gelukshormonen' als endorfine en serotonine, leidt af van dagelijkse zorgen en na afloop ervaren we vaak een tevreden gevoel over onszelf. 'Daarom is bewegen voor mensen met mentale problemen zo belangrijk.'

Er is meer goed nieuws: maak je stappen, dan maak je ook nieuwe hersencellen. 'Door te bewegen worden er bepaalde stoffen aangemaakt, groeifactoren. Die zetten

aan tot de aanmaak van zenuwcellen,' licht Van Heuvelen toe. 'Dat is belangrijk voor je geheugen. Daarnaast zetten die groeifactoren aan tot meer en sterkere verbindingen tussen zenuwcellen en hersengebieden, die zo beter met elkaar kunnen communiceren.' Hiervan profiteren onze executieve functies, waardoor we kunnen plannen en organiseren, maar ook dat we ons beter kunnen concentreren en impulsen kunnen beheersen.

Extra spierbundels

Natuurlijk heeft wandelen ook een gunstig effect op onze fysieke gesteldheid. Zo is het goed voor ons uithoudingsvermogen. Maar wie optimaal fysiek voordeel wil genieten, combineert wandelen met krachttraining. Want, in tegenstelling tot wat veel mensen denken, levert lopen alleen geen extra spierkracht op. Van Heuvelen: 'Tenzij je bergop gaat lopen of met een zware rugzak. Dan belast je je spieren genoeg om je spieren sterker te maken. Dus ik zeg altijd: wandelen is hartstikke goed, maar doe er ook spierversterkende oefeningen bij.' En dat hoeft helemaal niet in de bergen, of de sportschool. 'Het kan ook gewoon thuis met oefeningen waarbij je je eigen gewicht gebruikt.'

Voor al ouderen hebben baat bij het kweken van extra spierbundels, betoogt Van Heuvelen. 'Als je weinig spierkracht hebt, wordt ook wandelen op den duur erg lastig. En om matige intensiteit te halen, heb je ook wel wat spierkracht nodig.' Daarbij dragen sterke spieren bij aan de zelfredzaamheid. Opstaan, bukken, je eigen kleren aantrekken: hoe ouder je wordt, hoe gemakkelijker het gaat als je dagelijks een paar minuten besteedt aan wat spierversterkende oefeningen.

FOTO SIESE VEENSTRA

Het Ziltepad

Wandelzin gekregen? Broerstraat 5 tip:
Het Ziltepad, een langeafstandswandeling en fietsroute in 22 etappes van 15 tot 25 kilometer. De route loopt langs Noord-Hollandse, Friese en Groningse kerken aan de Waddenkust van Den Helder Naar Termunten of andersom. Meer weten? Zie www.ziltepad.nl.

Liever korter en met buurtgenoten wandelen onder begeleiding van een vrijwilliger die onderweg vertelt over de natuur?

Kijk dan eens op www.gezondnatuurwandelen.nl

Een aanzienlijk deel van Van Heuvelens onderzoek richt zich op mensen met dementie. Hier leverde de combinatie van wandelen en krachttraining significante resultaten op. 'We hebben twee grote studies gedaan, op het gebied van cognitie. Bij de ene studie zagen we hele duidelijk vooruitgang bij de groep die gedurende negen weken twee keer in de week wandelde en twee keer in de week spierversterkende oefeningen deed. De groep die vier keer per week ging wandelen boekte een beetje vooruitgang. En de controlegroep, die geen van beide deed, ging achteruit.'

Bij de tweede studie lag de focus op mensen bij wie de dementie minder vergevorderd was. Bij deze groep was het effect op cognitie niet duidelijk vast te stellen. Hoe dit kan? 'Er zijn zo veel variabelen van invloed bij mensen met dementie, dat het heel lastig is onderzoek te doen,' zegt Van Heuvelen. 'Een partner overlijdt, mensen worden ziek of overgeplaatst naar een verpleegafdeling. Dit soort levensgebeurtenissen hebben een enorme impact. Niettemin zien we over het algemeen een positief effect.'

Aftakeling

Is wandelen eigenlijk ook ergens slecht voor? 'Nou, er zijn natuurlijk wel risico's. Als je weinig spierkracht hebt, kun je je gewrichten flink belasten. Dan moet je zelfs het wandelen goed opbouwen. Wat je ook doet, het is verstandig het blessurerisico te minimaliseren, benadrukt Van Heuvelen. In dat opzicht verliest de hardloper het van de wandelaar. 'En wandelen is toegankelijker. Niet iedereen kan hardlopen, zeker niet wanneer je op leeftijd begint te raken.'

Ook voor wie het stadium 'op leeftijd' nog niet bereikt heeft, is er weinig reden om stil te blijven zitten. Wandelen – en andere vormen van matig intensief bewegen, zoals fietsen of zwemmen – zorgt voor een zogeheten 'cognitieve reserve'. Je brein gaat efficiënter werken en is beter bestand tegen verouderingsverschijnselen. Sterker nog, wie gezond oud wil worden begint het liefst zo vroeg mogelijk met bewegen. Want vanaf je dertigste zet de cognitieve aftakeling al in. Van Heuvelen: 'Dat compenseer je dan gewoon met heel veel levenservaring en wijsheid.'

Een digitaal kat-en-muisspel

Het was een schokgolf eerder dit jaar: het Amerikaanse AI-bedrijf Anthropic, gevestigd in San Francisco, zegt een generatief taalmodel, Mythos, te hebben ontwikkeld dat een veelvoud aan kwetsbaarheden, d.w.z. lekken in software, blootlegt in besturingsprogramma's van computers, browsers en servers. 'Je moet dit vergelijken met de situatie in de fysieke wereld dat je niks meer op slot kunt doen', reageert [Aline Klingenberg](#). Haar collega [Evgeni Moyakine](#) vult aan: 'Zo'n AI-model kan namelijk óók misbruikt worden.'

 KIRSTEN OTTEN WWW.RUG.NL/STAFF/A.M.KLINGENBERG

ONDERZOEK

 WWW.RUG.NL/STAFF/E.V.MOYAKINE

Klingenberg, hoogleraar Datadelen en Communicatierecht, bevindt zich in het Rólingebouw in het hart van de stad Groningen. Naast haar zit Evgeni Moyakine, universitair hoofddocent IT-recht en Cyberveiligheid. Moyakine doet onderzoek naar de juridische mogelijkheid om landen verantwoordelijk te houden voor cyberaanvallen die door overheden en hun organisaties worden uitgevoerd. Het is voor hem en Klingenberg uiterst relevant dat

door het oprukken van kunstmatige intelligentie nieuwe gaten worden geslagen in de beveiliging van computersystemen.

Cyberweerbaarheid verhogen

'AI is een mes dat aan twee kanten snijdt, vertelt Evgeni Moyakine. "Terwijl zo'n AI-model als van Anthropic er eigenlijk voor bedoeld is om kwetsbaarheden op te sporen en bedrijven te helpen tijdig te reageren op cyberdreigingen", kan het ook misbruikt wor-

den. Daar heb ik het vaak over in mijn onderwijs.' In een van de belangrijkste Europese richtlijnen, de NIS2-richtlijn, staat dat cybersecurity-experts AI moeten gebruiken om kwetsbaarheden op te sporen. De NIS2-richtlijn is bedoeld om de cyberweerbaarheid van bepaalde cruciale organisaties in de Europese Unie te verhogen. Denk aan sectoren als de gezondheidszorg, energie, transport en onderwijs.

'Anthropic heeft er nu voor gekozen dit

AI-model, met de naam Mythos Preview, voorlopig slechts vrij te geven aan een select aantal bedrijven zoals Google, Apple, Amazon, Cisco, Microsoft en NVIDIA. Zo kunnen ze onderzoeken wat hiervan de gevolgen zijn voor hun systemen. Maar een groepje gebruikers van het chatplatform Discord beweert ook toegang tot Mythos te hebben gekregen. Ze zeggen geen kwaad-aardige bedoelingen te hebben, maar je weet nooit wie het precies in handen heeft en wat ze er mee gaan doen.

Gatenkaas in beveiliging

Wat kunnen de gevolgen zijn? Mythos wordt als gevaarlijker beschouwd dan andere modellen vanwege zijn uitzonderlijke vermogen om onbekende cyberkwetsbaarheden te ontdekken en te exploiteren, waardoor het risico op grootschalige cyberaanvallen en misbruik toeneemt. Klingenberg denkt terug aan de recente hack van onderwijs-systeem Canvas, opgeëist door hackersgroep ShinyHunters. Deze groep zat ook achter de eerdere hack bij telecombedrijf Odido. 'Wij hebben Canvas gelukkig niet op de universiteit', vertelt de hoogleraar. 'Maar ik hoorde van opleidingen die nu geen diploma's kunnen uitgeven, omdat ze de tentamens of proefwerken niet kunnen nakijken. Dat heeft allerlei consequenties voor vervolgoedingen en voor solliciteren.'

In theorie heeft ook een bedrijf als Anthropic er geen baat bij het internet te ontregelen met een disruptief AI-model dat gatenkaas maakt van digitale beveiligingen. Daarom is het bedrijf de samenwerking aangegaan met de grote Amerikaanse techbedrijven, onder de noemer van 'Project Glasswing'. 'Maar je bent wel opeens afhankelijk van de moraliteit van zo'n bedrijf wie allemaal dat systeem mag gaan gebruiken', werpt Klingenberg tegen. 'Terwijl dit vergelijkbaar is met een bedrijf dat gespecialiseerde inbrekersapparatuur op de markt brengt. Je mag toch ook niet zomaar wapens verkopen?'

Amerika vs Europa

Hieronder schuilt een fundamenteel verschil tussen de Amerikaanse en Europese marktordening. 'In Amerika werkt het systeem anders dan in Europa: daar mag alles, tenzij het expliciet niet mag. In Europa denken we al eerder: is dit wel gewenst, en wat voor samenleving willen we eigenlijk hebben? Die manier van denken vloeit voort

*Aline Klingenberg:
'In Amerika werkt het systeem
anders dan in Europa: daar
mag alles, tenzij het expliciet
niet mag'*

*Evgeni Moyakine:
'AI is een mes dat aan twee
kanten snijdt'*

uit de periode na de Tweede Wereldoorlog, waarin we ons meer op mensenrechten zijn gaan baseren. In Amerika heerst veel meer de vrije ondernemersgeest, die pas later in het proces begrensd wordt door rechterlijke uitspraken over grote schadevergoedingen bijvoorbeeld bij Facebook. In Europa worden nieuwe technologieën doorgaans eerder beoordeeld op privacy, veiligheid en maatschappelijke gevolgen.

Digitale wetgeving is moeilijk mondiaal te reguleren. 'Wij kunnen wel zeggen: we willen niet van die chloorkippen op de markt hebben, of bepaald vlees met hormonen. Maar met digitale producten is zoiets moeilijker. Dat is een taaie strijd. De Europese Commissie probeert wel van alles, met toezicht houden en het opleggen van boetes. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de AVG (de Algemene verordening gegevensbescherming van de EU, *red*). De Europese Commissie heeft aan WhatsApp boetes opgelegd vanwege het verzamelen en gebruiken van gegevens. Zo'n bedrijf wordt in Europa met boetes geconfronteerd die het in de VS niet krijgt opgelegd.'

Hackers voor zijn

Het is duidelijk dat taalmodellen als Mythos een grote kluif zijn voor de wereld van cybersecurity. Evgeni Moyakine: 'Bedrijven en instellingen willen hun systemen en netwerken zo goed mogelijk beschermen. Maar hoe doe je dat als je weet dat hackers toegang hebben tot AI-systemen en effectief kunnen toeslaan? Dan moet je je bedrijfsprocessen aanpassen. Het Nationaal Cyber Security Centrum heeft ook gereageerd op het nieuws over Mythos van Anthropic en zegt: houd rekening met dit soort AI-ontwikkelingen en neem ze mee in de technische maatregelen die je treft, bijvoorbeeld bij het *patch management* (het pleisters plakken op gaten in de bescherming, *red*). Want je wilt hackers voor zijn. Als er een kwetsbaarheid is, kunnen deze kwaadwillende aanvallers meteen toeslaan, omdat ze veel sneller en efficiënter zijn dan organisaties met traag verlopende besluitvormingsprocessen.'

'Het blijft een kat-en-muisspel', zegt Klingenberg tot slot. 'Regelgeving loopt in haar essentie achter op maatschappelijke ontwikkelingen. Anders zou je een Sovjet-planeconomie krijgen. De wetgever kan niet van tevoren bedenken: over twee jaar gebeurt in de digitalisering dit, dus laat ik alvast een wet maken.'

**Toshin seiyo,
The essentials of smallpox,
Kanda Gensen /
Enomoto Gensho**

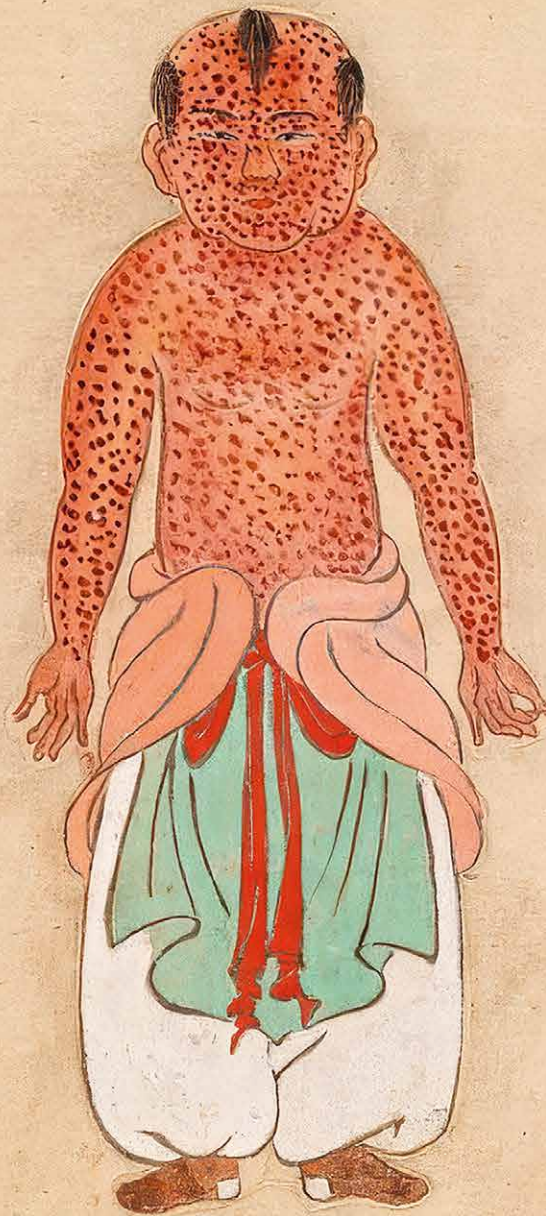
Een pagina uit een achttiende-eeuws Japans manuscript, afkomstig uit het boek *Het Geluid van het Noorden* (zie pagina 22). Het manuscript biedt een overzicht van de symptomen en behandeling van pokken. Het tweedelige werk werd geschreven door Kanda Gensen (ca. 1670-1746) en later aangevuld door Enokimoto Gensho. De talrijke afbeeldingen van de pokkenplekken werden op aparte vellen papier geschilderd, uitgeknipt en vervolgens in het boek geplakt. Door deze techniek en het gebruik van dikke inkt ontstonden subtiele 3D-effecten die de textuur van de aangetaste huid nabootsen. Pokken zijn een uiterst besmettelijke en levensgevaarlijke infectieziekte. Dankzij grootschalige vaccinatiecampagnes komt het virus in de natuur niet meer voor. Vergelijkbare ziekten (Mpox, cholera, tbc) vormen nog steeds een bedreiging. Hier wordt nog steeds onderzoek naar gedaan o.a. bij de afdeling infectieziekten bij het UMCG.

Credits:

MS Japanese 63. Attribution
4.0 International (CC BY 4.0).

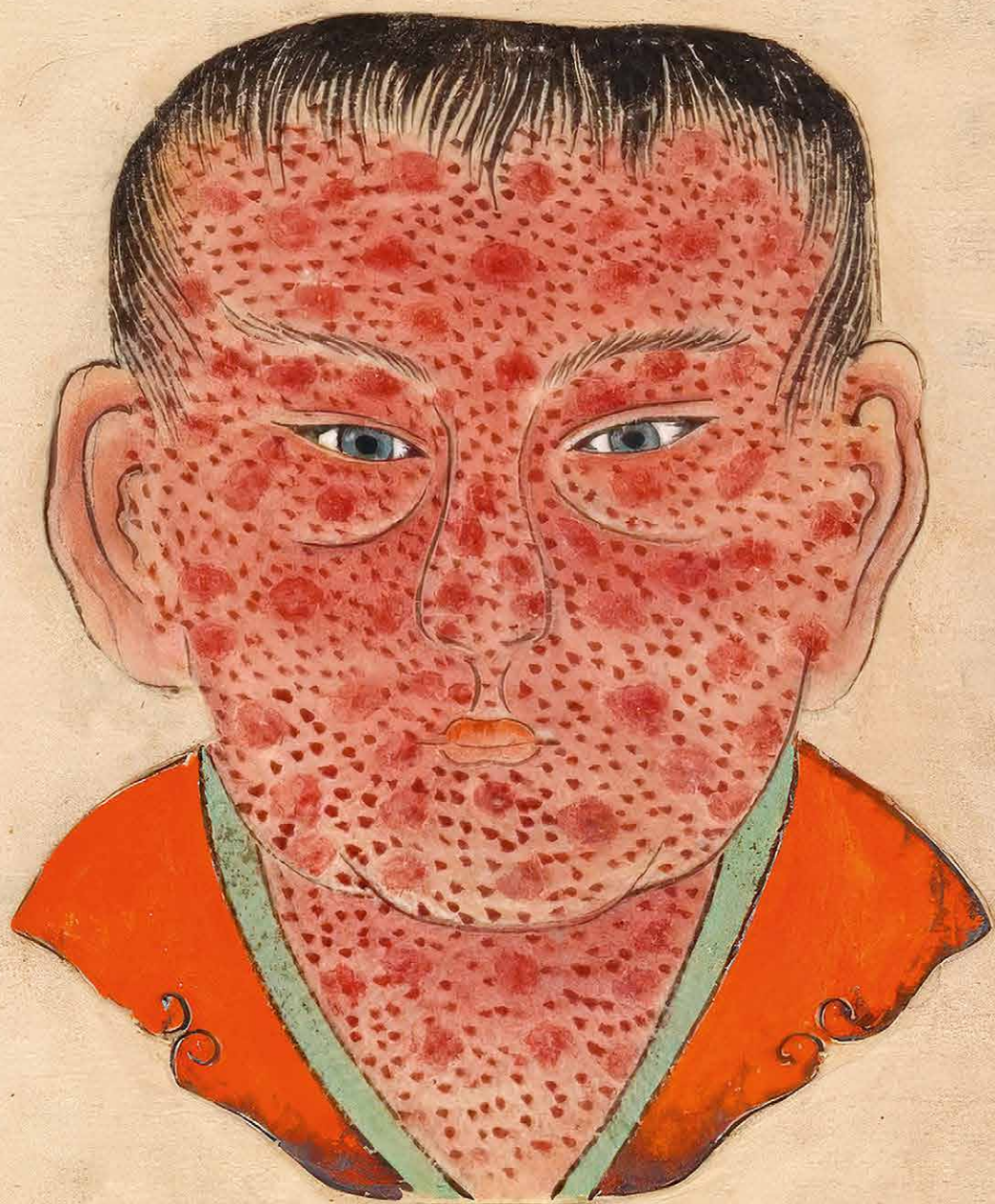
Source:

Wellcome Collection.

癩
疹
圖

斑疹圖

Welke boeken zijn geschikt om deze zomervakantie in je koffer te stoppen of op je e-reader te laden? **Broerstraat 5** vond vier spannende romans die zijn geschreven door onze eigen alumni en ook nog eens plaatsvinden in Groningen en omstreken. Voor liefhebbers van misdaadromans en moordmysteries met een vleugje Italië en middeleeuws Groningen.

MISDAADROMANS EN MOORDMYSTERIES

Een moordmysterie in middeleeuws Groningen

Margaretha is een jonge vrouw die zich in 1219 vrijwillig laat inmetzelen in een kluis van de muur van de Sint-Maartenskerk in Groningen. Ze lijkt vastbesloten om als 'recluse' een steunpilaar te zijn voor de inwoners van de stad met haar gebeden en adviezen, maar ze draagt ook een geheim met zich mee. Dan ziet ze op een nacht door haar raam iets dat ze niet had mogen zien. Vanaf dat moment is ze haar leven niet meer zeker.

Annemarie Ros was tijdens haar studie al gefascineerd door de middeleeuwen, studeerde af op middelengels en volgde extra vakken die te maken hadden met mediaevistiek. 'Ik wilde heel graag een roman schrijven over de stad Groningen in de middeleeuwen en vond in een manuscript van een Duitse monnik het verhaal over de recluse van Groningen. Dat vond ik een heel interessant gegeven. Maar het moest ook een spannend boek worden dat lekker wegleest. En dus heb ik de historische feiten gecombineerd met een moordmysterie.'

Door de ogen van haar recluse komt de dertiende-eeuwse stad Groningen tot leven. Margaretha is getuige van historische gebeurtenissen, zoals de Sint-Marcellusvloed en de strijd tussen stad en ommelanden. Tegelijkertijd geeft Ros kleur aan het spannende verhaal met interessante details over het dagelijks leven van de middeleeuwers.

Annemarie Ros Engelse taal en cultuur 2001: **Het wonder van het noorden** paperback € 21,99 / e-book € 13,99 / luisterboek € 14,99 HarperCollins 2025

Door **Marjan Brouwers** (Engelse taal- en cultuur, 1988), auteur van de spannende *Leegland-trilogie*

Een medische thriller

Als haar vader na een hersenbloeding valideert in een chique verzorgingshuis ontdekt Chris Griffioen, arts in opleiding in Groningen, dat verschillende bewoners op onverklaarbare wijze overlijden. Niemand zoekt hier iets achter omdat het gaat om kwetsbare, dementerende ouderen. Maar Chris ruikt onraad en gaat op onderzoek uit.

Laatste akte is de tweede roman die Erik Betten en zijn vrouw Corien Feenstra samen schreven onder het pseudoniem Rifka Faber. Betten: 'Tijdens corona keken wij veel medische series en zo kwamen we op het idee om zelf een medische thriller te schrijven. Als verpleegkundige kent Corien de medische kant goed en ik heb zelf al eerder thrillers geschreven. Samen werkten we een plot uit en toen ben ik gaan schrijven.'

Die corona-activiteit leidde tot hun eerste thriller over de koppige Chris Griffioen die zich vastbijt in onverklaarbare sterfgevallen in het ziekenhuis. *Fatale oplossing* kwam begin 2025 uit bij de Boekerij en smaakte naar meer. *Laatste akte* is een moordmysterie dat de lezers samen met Chris laat speuren naar de moordenaar. Het tempo is hoog en de hoofdstukken zijn kort: ideaal voor de vakantie. En voor de echte liefhebbers is er ook nog het korte verhaal *Het Kaartenhuis*, over rechercheur Rien Griffioen, de opa van Chris. Ook verkrijgbaar als luisterboeken.

Erik Betten, Geschiedenis en mediaevistiek 1999, pseudoniem Rifka Faber: **Laatste akte** paperback € 21,99 / e-book € 12,99 / luisterboek € 19,99 / Meulenhoff Boekerij 2026

Jacques H. Brinker, Franse en Italiaanse taal en letterkunde 1961. Oud-docent Italiaans aan de RUG en woordenboekenschrijver. **Het maffiaspoor** paperback € 23,50 / Mossae Libro 2025

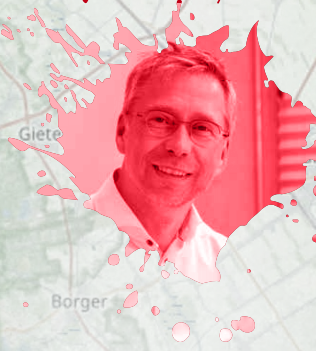

Moord en doodslag in Leek

Als er in het rustige Groningse dorp Leek enkele gewelddadige inbraken en moorden plaatsvinden ontdekt de politie dat de maffia er mogelijk bij betrokken is. Daarom roept de hoofdinspecteur de hulp in van de Italiaanse privé-rechercheur Armanda Carlotti. Deze jonge maffia-expert volgt het spoor naar de Dolomieten waar ze ondanks het gevaar voor haar eigen leven met grote vasthoudendheid op zoek gaat naar de daders.

De inmiddels 93-jarige Jacques Brinker heeft drie misdaadromans op zijn naam staan en allemaal spelen ze grotendeels af in de Dolomieten. 'We gingen elke zomer twee maanden naar hetzelfde Italiaanse dorp en waren daar helemaal gesetteld. Dat gebied is daardoor uitstekend geschikt als achtergrond van mijn romans.'

Hetzelfde geldt voor Leek, waar hij jaren woonde. Lezers kunnen letterlijk de verwikkelingen in dat dorp volgen. Voor zijn romans put hij uit zijn kennis over Italië, maar verder schrijven zijn verhalen zichzelf, geeft hij aan. 'Als ik begin, weet ik ongeveer waar het boek over moet gaan, maar daarna wijst de pen mijn weg. Ik weet nooit hoe een boek zal aflopen: dat ontdek ik pas tijdens het schrijven.' Wel vindt hij het belangrijk dat het boek spannend is. 'Ik hoor vaak dat mensen het niet kunnen weggleggen. Dat is wat ik graag wil: dat mensen geboeid zijn en doorlezen. Eigenlijk is het een spannend boek dat ontspant.'

Chris H. Beuker, Rechten 1998. **Tweede kans** paperback € 22,95 / Palmslag 2024

Vriendschap wordt pas echt getest als alles op het spel staat

Thomas en Mark groeien op in de Groningse wijk Helpman, maar verliezen het contact als Mark een voetbalavontuur aangaat in Londen. Jaren later duikt Mark opeens weer op in het leven van Thomas. Hij is verstrikt geraakt in een internationaal crimineel web en weet niet hoe hij daar uit kan komen. Maar is zijn oude jeugdvriend bereid hem te helpen? Hoe ver ga je voor iemand als je zelf alles dreigt te verliezen? Tijdens zijn jeugd in het Groningse Helpman las Chris Beuker graag, maar zijn eigen kinderen doen dat nauwelijks. En dus besloot hij tijdens de saaie coronaperiode een boek te schrijven dat zich afspeelt in de stad Groningen over zijn jeugd, studie, vriendschap en voetbal. Als rechter heeft hij veel misdaden voorbij zien komen en die kennis komt hem van pas in deze thriller. 'Ik houd van tegenstellingen. Hoe kan het dat één verkeerde beslissing mensen met vergelijkbare achtergronden heel verschillende paden laat bewandelen? Ik wilde vooral de spanning tussen die twee jongens laten zien, en uiteindelijk is het een spannender boek geworden dan ik in mijn hoofd had.' *Tweede kans* is een echt Gronings verhaal dat zich op bekende plekken in de stad afspeelt. En dat spreekt mensen aan. Dit bleek wel toen Beuker vorig jaar door de lezers van de bibliotheek werd uitgeroepen tot Winnaar Gronings schrijftalent.

EVA MARCUS (48)

bedrijfskunde 1997-2002 en eerstegraads leraren-
opleiding aan de Vrije Universiteit Amsterdam
(2008-2009); opleidingsmanager DC Terra
in Assen

ERWIN VAN SANTEN (50)

bedrijfskunde 1994-2000;
bestuurder Wilhelmina Ziekenhuis Assen

ELLIS ELLENBROEK

Relatie sinds: 24 april 1999 / getrouwd: 25 april 2008 / drie kinderen: Ischa (16), Pol (13), Teddy (10)

Eva: 'Toen we elkaar net kenden, gingen we op stap. Erwin bleek te dansen! Er zijn weinig jongens die dat durven, tenzij ze heel veel op hebben. Zijn mooie brede onderarmen – van het basketballen – vond ik ook aantrekkelijk. En hij had tekst. Hij zei dat hij later best thuis wilde blijven om voor kinderen te zorgen. Dat was een van de eerste vragen die ik hem stelde. Ik dacht: Die is van mij! Al vond ik het raar dat hij nog bij zijn ouders woonde.'

Ik vroeg hem te eten. Stond hij voor de deur met een schaakbord om mij te leren schaken. Zo leuk. Alleen... hij was te laat. Hij zou er om zeven uur zijn, maar kwam om half acht. Ik had een dikke biefstuk voor hem gebakken, met aardappelgratin en boontjes, dat eten we nog steeds. Mijn huisgenoot stond er likkebaardend naast, hopen dat Erwin niet zou komen opdagen.

We waren heel erg verliefd, maar ik ging een paar maanden in de VS werken en Erwin vertrok voor twee maanden op studiereis naar Costa Rica en Mexico. We zouden elkaar een tijdje niet zien. Dat was een grote opgave. Ik had een foto van hem bij me. Er was amper internet nog toen en je had geen mobiele telefoon. Een keer mailen, dat was het. Tijdens mijn afstuderen in Amsterdam zijn we gaan samenwonen. We hebben ongeveer twintig jaar in Utrecht en omgeving gewoond en allebei verschillende banen gehad daar. Onze kinderen zijn er geboren.

Sinds vijf jaar zijn we terug in Groningen, we kochten een huis in Haren. Meer ruimte en rust. En dichterbij ons beider ouders en schoonouders. We respecteren elkaars verschillen en omarmen onze overeenkomsten. Maar tuurlijk hebben we soms ruzie. We zijn allebei dominant en eigenwijs. Alle twee weten we het altijd beter. In plaats van samen naar salsales, gaan we tegenwoordig samen naar de personal trainer. Als gezin zijn we ook heel sportief. We lopen hard met zijn allen, de 4 Mijl van Groningen komt – grappig detail – langs ons huis. We zijn besmet door de vader van Erwin. Die is inmiddels 75 en loopt nog halve marathons.'

Erwin: 'Met een glimmende kitsch-ring stond ik ergens in april 2007 op de Erasmusbrug in Rotterdam, waar ik toen werkte als manager in het Erasmus MC. Ik had Eva op slinkse wijze naar de brug gelokt en gezegd dat ze naar Hotel New York moest gaan aan het einde. Ergens halverwege sprong ik achter een pilaar tevoorschijn en vroeg haar ten huwelijk. Wij kennen elkaar van de redactie van het faculteitsblad Bedrijfskundige Berichten. Het duurde even voor we elkaar daar ontmoetten. We gingen niet altijd naar de vergaderingen want we waren ook druk met sporten. Eva speelde selectie hockey, ik basketbalde op landelijk niveau. Ik vond Eva een leuke dame met ferme uitspraken. Ik vond haar wel stoer. En ze zag er ook knap uit. Ze vroeg me te eten en ik was te laat. Ik had mijn best gedaan om niet te hard te fietsen, ik wilde niet bezweet aankomen. Het was 24 april 1999, ook de datum van onze eerste zoen.'

Vanaf dat moment waren we samen, al deden we onze eigen dingen. Ik ging vlak nadat het aan raakte naar Mexico en Costa Rica, Eva naar de Verenigde Staten. Later ben ik nog twee maanden naar Australië geweest. Ik zou langer. Maar eenmaal daar vroeg ik me af waarom eigenlijk. Het was geen reis om mezelf te vinden of zo, ik wist al wie ik was en wat ik wilde. En in aardbeien plukken bij 40 graden om ter plekke in mijn levensonderhoud te voorzien had ik ook niet zo'n trek. Op onze trouwdag ben ik met Eva in een versierde riksja naar het stadhuis van Utrecht gefietst, daarna een receptie en foto's maken en 's avonds een feest in Maarssen. Onze openingsdans was een salsa. In Groningen hadden we op les gezeten bij Salsa Roy.

Salsa dans ik niet veel meer en met basketballen ben ik gestopt. Ik hockey nu, in Eelde. Vroeger vond ik het een kaksport en nu doe ik het zelf. Mijn prestaties mogen trouwens geen naam hebben, ik vind het heel moeilijk. Met Eva ga ik naar de personal trainer. Ik vind Eva nog steeds superaantrekkelijk, vooral door haar nooit aflatende energie. Zij doet gewoon dingen, bijvoorbeeld ons opgeven voor deze rubriek. Typisch Eva.'

Bij de publicatie van dit nummer zijn nog niet alle activiteiten voor de zomer en najaar bekend. Kijk op daarom op rug.nl/alumni/agenda of rugconnect.rug.nl voor een actueel overzicht van bijeenkomsten en activiteiten voor alumni.

G.F.S.V.
PHARMACIAE SACRUM

Lustrum G.F.S.V. “Pharmaciae Sacrum”

“Pharmaciae Sacrum”, de studievereniging voor farmacie, viert het 145-jarig bestaan. Ook alumni zijn daarbij van harte welkom. **Vrijdag 25 september** vindt op het Suikerterrein in Groningen het Lustrum Festival plaats van 17.00 tot 01.00. Een heerlijke festivaldag vol muziek, sfeer en gezelligheid. En, om alvast in de agenda te zetten: **zondag 7 februari 2027** is de Lustrum Rally en **zaterdag 13 februari** de Reünistendag en het Lustrum Gala. Meer informatie en opgave via PSGRONINGEN.NL.

rijksuniversiteit
groningen

faculteit ruimtelijke
wetenschappen

Promotieonderzoek:
Wat betekent het erfgoed van de RUG
voor *jou* als oud-student?

edu.nl/eqvxp

Scan de QR-code
en deel je ervaring binnen een paar minuten!

Postacademisch onderwijs Rechten

Wil je je juridische kennis actualiseren of verdiepen? De Faculteit Rechtsgeleerdheid biedt een divers postacademisch opleidingsaanbod. Van WOO tot Omgevingswet en Erfrecht tot IT-recht. Meer informatie en programma op RUG.NL/ALUMNI/POSTACADEMISCH-RECHTEN.

GMW-alumni gezocht voor speed dating

Ben je minder dan 10 jaar geleden afgestudeerd en vind je het leuk om huidige studenten op weg te helpen bij hun oriëntatie op de arbeidsmarkt? Meld je dan aan om met GMW-studenten te speed daten op de BSS Career day op **vrijdag 6 november** van 15.30-17.00 in de Orangerie op de GMW-faculteit. De dag, georganiseerd door studieverenigingen Odiom, Vip en Sociëtas, staat dit jaar in het teken van de periode vlak na de studie: Hoe solliciteer je? Hoe ga je op zoek naar een goede baan in het nieuwe werkveld? We zoeken alumni van alle GMW-opleidingen voor dit event.

Aanmelden of meer weten? Stuur een mail naar CAREER.BSS@RUG.NL of ONDERWIJS@ODIOM.NL.

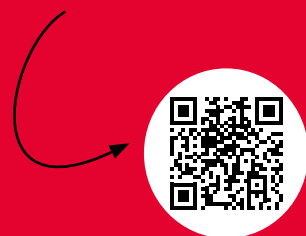
Ninah Tiemersma: Alumnus van het Jaar 2026

De Alumnus van het Jaar 2026 is Ninah Tiemersma, docent Grieks en Latijn, theatermaakster, coach en Lerare van het Jaar 2025. ‘In alles wat ze doet, staat centraal dat verhalen en literatuur betekenisvol kunnen worden op existentiële momenten’, aldus de jury. In ‘Leren over stress met Medea’, in een eerder nummer van *Broerstraat 5* van 2025 vertelde ze al hoe ze met behulp van klassieke tragedies leerlingen leert omgaan met grote emoties. In de komende herfsteditie volgt een uitgebreid interview met haar.

Zie RUG.NL/ALUMNI/LEREN-OVER-STRESS-MET-MEDEA

Lezersonderzoek Broerstraat 5

Broerstraat 5 verschijnt vier keer per jaar. De zomer- en wintereditie op papier, de lente- en herfsteditie online. Omdat de kosten van de papieren editie steeds hoger worden en het voor de universiteit financieel zware tijden zijn, willen we graag weten hoe belangrijk alumni het vinden dat *Broerstraat 5* ook op papier verschijnt. Als redactie hechten we veel waarde aan de papieren edities, maar wat willen onze lezers? En wat vinden jullie eigenlijk van ons magazine? Daarom doen we een lezersonderzoek. Geef je mening via RUG.NL/ALUMNI/LEZERSONDERZOEK2026 of de QR-code. Doen! We horen graag van je.

Amina Helmi ontvangt prestigieuze Kavli-prijs voor astrofysica

Prof. dr. Amina Helmi, hoogleraar sterrenkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, ontvangt de prestigieuze Kavli-prijs voor astrofysica 2026. Helmi krijgt de prijs samen met Vasily Belokurov (University of Cambridge) en Rodrigo Ibata (Université de Strasbourg). De internationale onderscheiding wordt ook wel gezien als de Nobelprijs voor de sterrenkunde.

Eerbetoon aan noordelijke wereldveranderaars

KIRSTEN OTTEN

MULTIMEDIA

GELUIDVANHETNOORDEN.NL

In mei verscheen *Geluid van het Noorden*, een vuistdik boek vol verhalen over baanbrekende natuurwetenschappelijke vindingen uit Noord-Nederland. Maar het is ook een muziekalbum, poëziebundel en kunstboek ineen.

Twee van de makers, de broers **Thijs en Wijnand Helfrich**, vertellen over dit bijzondere project.

Een autodidactische boer uit Winsum die tientallen jaren vóór Edward Jenner al experimenteerde met vaccinaties. Een Friese amateursterrenkundige die in de achttiende eeuw een planetarium bouwde in zijn woonkamer – nog altijd te bezoeken. Een Drent die de Nobelprijs voor Scheikunde won voor onderzoek naar moleculaire machines. ‘Hoe meer noordelijke vindingen van wereldbelang we ontdekten, hoe groter onze fascinatie werd,’ vertelt Wijnand Helfrich, hoogleraar translationele chirurgische oncologie aan de RUG en het UMCG.

FOTO: ASTRONOMICUM CAESAREUM, RARE BOOK DIVISION, THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

Voor de oorsprong van het project moeten we terug naar de coronapandemie. ‘Samen muziek maken kon niet meer, dus spraken Wijnand en ik regelmatig online af met onze vrienden Peter Duinkerken (Rechten) en Bauke van der Laaken (Werktuigbouwkunde/

Conservatorium),’ vertelt Thijs Helfrich, historicus en digitaal ontwerper. ‘Tijdens een van die gesprekken kwam de werking van coronavaccins ter sprake en noemde iemand Geert Reinders.’ Die Winsumse boer dus, van het runderpestvaccin.

Al snel werd het zoeken naar noordelijke vindingen en onderzoekers een vast onderdeel van de online sessies. ‘Zo leerden we Sibrandus Stratingh uit Adorp kennen, die al in de negentiende eeuw een elektrisch wagentje liet rijden. We doken in het werk van sterrenkundige Jan Oort uit Franeker, bekend van de Oortwolk. En we stuitten op Lou Ottens uit Bellingwolde, die bij Philips

leiding gaf aan de ontwikkeling van het cassettebandje,' vertelt Wijnand. 'De lijst met namen werd steeds indrukwekkender. Daar moesten we iets mee.'

FOTO: BY BINARYSEQUENCE - OWN WORK, CCBY-SA 4.0

Aanvankelijk lag de nadruk vooral op muziek – niet raar voor een gezelschap bestaande uit leden van de bands *Weekend at Waikiki* en *I Spy*. 'Eerst waren er de gedichten van Wijnand,' vertelt Thijs. 'Daar schreven we melodieën bij en zo ontstonden uiteindelijk veertien nummers.' De makers probeerden de onderwerpen ook letterlijk hoorbaar te maken. Bij het Woudagemaal in Lemmer vormde het ritmische stampen van de machines de basis voor een compositie. In het lied over Willem Kolff, grondlegger van de nierdialyse, veranderen de klanken langzaam van dissonant naar harmonieus – een muzikale verwijzing naar het zuiveren van bloed. Voor het nummer over Hessel de Vries, pionier van de C14-datering, gebruikten de makers zelfs een reconstructie van het oudste bekende muziekstuk dat ooit in spijkerschrift werd vastgelegd. De liedjes zijn verzameld op een cd die onderdeel uitmaakt van een ruim vijfhonderd

pagina's tellend koffietafelboek op groot formaat. 'De afgelopen jaren is vooral enorm veel tijd gaan zitten in het schrijven van het boek,' vertelt Wijnand. 'Het gaat niet alleen over de vindingen zelf, maar ook de gevolgen ervan en de historische en internationale context.' De tekst wordt afgewisseld met ontwerptekeningen, historische prenten en kunstwerken uit binnen- en buitenlandse collecties. Alles werd door de vier makers zelf onderzocht, geschreven, vormgegeven en geproduceerd.

Bij het schrijven wilden de makers de wetenschap toegankelijk maken zonder de complexiteit te verliezen. 'Je hoeft niet steeds alles volledig te begrijpen,' zegt Thijs. 'Je kunt ook verder bladeren, kijken en je verwonderen.' En wat de lezer niet direct begrijpt, vult Wijnand aan, 'kun je misschien voelen via de muziek of de poëzie.'

FOTO: ADOBESTOCK 18494622

Geluid van het Noorden is voorzien van een Engelse vertaling, zodat de noordelijke wetenschappers in het boek eindelijk het grote publiek kunnen krijgen dat ze verdienen. Want zoals Wijnand het zegt: 'We mogen hier best wat trotser zijn op wie en wat de regio heeft voortgebracht.'

FOTO: JOOST NUIJTEN - INNUENDO FOTOGRAFIE

'De lijst met namen werd steeds indrukwekkender. Daar moesten we iets mee.'

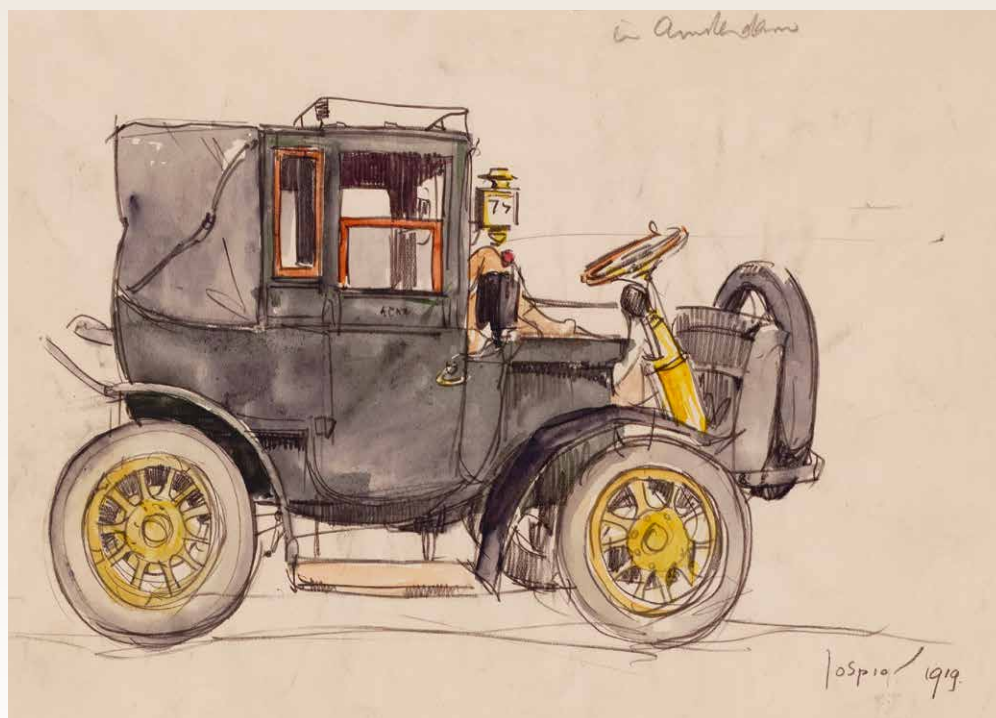

FOTO: STEDELIJK MUSEUM ZUTPHEN, ERVEN JO SPIER

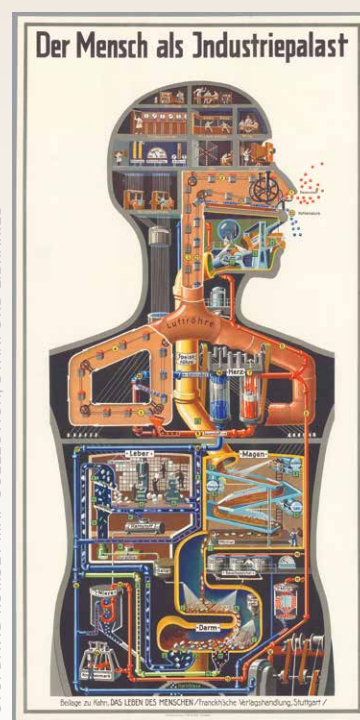

FOTO: DAVID RUMSEY MAP COLLECTION, STANFORD LIBRARIES

Van speklap tot tumor

Met behulp van kunstmatige intelligentie tumoroperaties verbeteren, dat is de missie van de Groningse start-up **SPCTR**. Zo worden vervolgooperaties, chemo- en radiotherapieën bij patiënten met kanker voorkomen.

BERT PLATZER

START UP

WWW.SPCTR.TECH

Het operatief verwijderen van een tumor is een van de meest voorkomende behandelingen bij kanker. Voor een geslaagde operatie is het echter belangrijk dat de tumor inclusief een laag van twee millimeter gezond weefsel wordt verwijderd. Gebeurt dat niet, dan is de kans groot dat de tumor terug groeit en de patiënt opnieuw moet worden geopereerd of chemo- of radiotherapie moet ondergaan.

‘Nu wordt het uitgesneden weefsel door de patholoog onderzocht’, vertelt Wido Heeman, een van de oprichters van SPCTR. ‘Omdat daarvoor allerlei bewerkelijke stappen moeten worden uitgevoerd, duurt het vijf tot zeven dagen voor de uitslag er is.’ Daarom ontwikkelen Heeman en zijn partner Rowan Timmermans een scanner die met behulp van kunstmatige intelligentie tijdens de operatie de uitgesneden tumor controleert. Mocht er nog een ‘positieve marge’ zijn, dan kan meteen extra weefsel worden weggesneden.

Wido Heeman (1994)

studeerde biomedische technologie aan de RUG, waar hij in 2022 cum laude promoveerde in Biomedical Engineering. Sinds 2025 is hij CEO van SPCTR, waarvan hij medeoprichter is.

Rowan Timmermans (1996)

studeerde Econometrics and Operations Research aan de RUG. Sinds 2025 is hij Chief Technology Officer van SPCTR, waarvan hij medeoprichter is.

Met het apparaat van SPCTR scant de chirurg het oppervlak van de tumor met een lichtpen, waarna hij op een beeldscherm kan zien wat de status van het gescande snijvlak is. Heeman: ‘Groen betekent dat er in de buitenste twee millimeter geen tumorcellen zitten, oranje dat er tussen de twee en 0,1 millimeter tumorcellen zitten en rood dat dat er aan de oppervlakte tumorcellen zitten.’

Heeman en Timmermans richten zich eerst op de tumoren van borstkanker. Heeman: ‘In mijn familie was er een geval van borstkanker met een positieve marge. Dat was voor mij een van de triggers om hiermee aan de slag te gaan. Bij borstkanker is de impact van een positieve marge dubbelop, omdat het cosmetische resultaat bij een borstkankeroperatie belangrijk is voor de patiënt.

Heeman heeft een achtergrond in *medical optical imaging*, het gebruik van licht om gedetailleerde beelden te maken voor medi-

sche doeleinden. Het eerste prototype van de scanner bouwden hij en AI-expert Timmermans in hun vrije tijd. 'Voor de validatie van het prototype zijn we begonnen met speklappen', vertelt Heeman. 'Konden we vet van spierweefsel onderscheiden? Dat hebben we steeds verder uitgebreid.'

Het succesvol trainen van het AI-model dat besluit of er voldoende weefsel is verwijderd, is volgens Timmermans vooral een kwestie van een solide proces en diversiteit aan data. Daarom hebben we veel aandacht besteed aan de processen van het trainen van het AI-model. Ik heb liever dat we te streng zijn en sommige data niet gebruiken, dan dat we met hagel schieten, waardoor het AI-model dat ook gaat doen.'

Daarnaast is het de truc is om het AI-model met een zo groot mogelijke diversiteit aan data te voeden. 'Dan pas krijgt het AI-model echt een representatief beeld van hoe een tumor eruit kan zien', zegt Timmermans. 'Hoe verder je inzoomt, hoe minder twee verschillende borsttumoren op elkaar lijken. Ook het omliggende weefsel kan er per patiënt heel anders uitzien.'

Ruim een jaar geleden, in maart 2025, zegden Heeman en Timmermans hun banen op en stortten ze zich volledig op SPCTR. Timmermans: 'Het is natuurlijk altijd een beetje een sprong in het diepe, zo'n startup en alles wat erbij komt kijken. Het aannemen van mensen, hoe werkt dat eigenlijk? Hoe stel je een team samen waarin iedereen elkaar aardig vindt, maar ook goed kan samenwerken?' Daarbij maken Heeman en Timmermans dankbaar gebruik van het netwerk dat ze tijdens hun studie aan de RUG opbouwden. 'Als je bij een organisatie wilt binnenkomen, is het enorm handig wanneer je er iemand blijkt te kennen', vertelt Heeman.

SPCTR heeft inmiddels twee kantoren: eentje in Utrecht, waar het apparaat wordt ontwikkeld, en eentje in Groningen, naast het Martini Ziekenhuis, waar het apparaat wordt getest. 'We werken samen met de pathologie afdeling van het Martini Ziekenhuis, omdat we moeten weten wat het apparaat precies heeft gemeten', zegt Heeman. 'Omdat het Martini daar binnen het Academisch Borstcentrum al eerder onderzoek naar heeft gedaan, was dat voor ons een warm bad.' Vanuit het Academisch Borstcentrum Groningen speelt ook het UMCG een belangrijke rol, vanwege het vele onderzoek naar borstkanker dat daar is gedaan.

Het moet ertoe leiden dat SPCTR in 2028 bij tumoroperaties wordt gebruikt.

VARIA

FOTO HENK VEENSTRA

KNAW benoemt Jacqueliën Scherpen en Lude Franke tot nieuw lid

Hoogleraren **Jacqueliën Scherpen** (tevens rector magnificus van de RUG) en **Lude Franke** (UMCG) zijn door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) benoemd tot lid. De KNAW heeft 16 nieuwe leden gekozen. De circa 600 leden van de KNAW zijn vooraanstaande wetenschappers uit alle disciplines. Een lidmaatschap is voor het leven.

WWW.RUG.NL/KNAWMEMBERS

Zorgen in je hoofd, zorgen in je portemonnee?

Je leert het niet op school, maar het wordt wél verwacht dat je het kunt: je geldzaken op orde houden. Voor mensen met een psychische aandoening blijkt dat soms een uitdaging. Psycholoog **Janneke Koerts** onderzoekt waar het misgaat en wat we eraan kunnen doen. Ze doet samen met verschillende promovendi onderzoek naar de relatie tussen psychische aandoeningen en financiële problemen. Ze stuiten regelmatig op schrijnende situaties. Mensen die uit pure noodzaak voedsel of toiletpapier stelen. Hoe signaleer je financiële problemen eerder en hoe zorg je dat mensen sneller de juiste hulp krijgen?

WWW.RUG.NL/KOERTS

FOTO HENK VEENSTRA

FOTO IONIQS

Wetenschap Werkt | Lithium terugwinnen uit afvalwater

De energietransitie vraagt om grootschalige opslag van energie, en daarmee groeit de vraag naar lithium. Dit metaal is essentieel voor batterijen in elektrische auto's en energieopslag. Maar die groei gaat gepaard met een enorme aanslag op het milieu: de manier waarop lithium wordt gewonnen en verwerkt is allesbehalve duurzaam. Bij het zuiveren van lithium gaat niet alleen veel materiaal verloren, maar ook enorme hoeveelheden zoet water. Groninger deep-tech startup IonIQs heeft een oplossing die de lithiumwinning grondig kan gaan veranderen.

WWW.RUG.NL/WETENSCHAPWERKT

De Rockets veroveren de wielwereld

FOTO ROCKETS CYCLING

Wat zeven jaar geleden begon als YouTubekanaal is nu een profwielploeg met een bijzondere insteek.

Afgelopen maand joegen de Unibet Rose Rockets in de Giro d'Italia op etappewinst. Alumnus

Josse Wester (MA marketing, 2015) is mede-eigenaar en vanaf de start betrokken.

 BERT PLATZER

Het klinkt als een jongensboek-verhaal over drie vrienden die de top bereiken, maar van begin af aan had de samenwerking tussen Josse Wester, ex-profrenner Bas Tietema en creatieveling Devin van der Wiel een commerciële insteek. In 2019 trokken ze naar de Tour de France – zonder persaccreditering – om voor het YouTubekanaal Tour de Tietema opdrachten van kijkers uit te voeren.

‘Ik had Bas toen twee keer gesproken’, zegt Josse Wester (1993). ‘Devin kende ik omdat we bij dezelfde tv-producent hadden gewerkt. Bas zocht mensen om de video’s voor zijn YouTubekanaal te produceren. Devin en ik hadden beiden niet zoveel met wielrennen, maar het leek ons commercieel gezien een kansrijk project.’

Dat bleek inderdaad het geval. Met Wester als organisatorische en commerciële man stroomden de adverteerders toe. Tijdens de coronacrisis kochten Wester en Van der Wiel zoals zovelen een tweedehands racefiets en ontstond het idee dat zij voor het kanaal zouden leren wielrennen. Bij de KNUW schreven ze zich in als wiel-

vereniging, die in 2023 een wielploeg voor semiprofs werd.

Al in 2024 werd dit een volwaardige profwielploeg, die uitkomt op het tweede niveau van het professionele wielrennen. Vorig jaar deed het team dankzij een wildcard al mee aan Parijs-Roubaix. Dit jaar volgden veel meer wildcards, zelfs voor de Giro d'Italia – een ongekend snelle ontwikkeling. Van drie personen groeiden de Rockets uit tot een internationale organisatie van 120 mensen, waarvan dertig wielrenners uit tien landen. Nog steeds vervult het YouTubekanaal een hoofdrol. Bij vrijwel elke koers, of voorbereiding daarop, worden de renners gevolgd. ‘Ons online bereik is binnen de wielwereld ongekend groot. De binding met je followers zorgt voor community. Dat is voor sponsors reuze interessant en dat is de reden dat we zo snel hebben kunnen groeien.’

Daarom heeft de wielploeg een eigen naam, in plaats van de naam van de hoofdsponsor over te nemen, zoals gebruikelijk is. ‘Wij zijn de Rockets. De bedrijfskleur van onze hoofdsponsor is groen, maar die vind je niet terug in ons tenue. Met de Rockets

creëren we een stabiele, herkenbare factor waar mensen fan van kunnen zijn, ongeacht wie ons sponsort. Dat is in het voetballen heel normaal, maar in het wielrennen niet. FC Groningen heet ook niet FC Univé.’

Nog steeds is Wester de man voor de organisatie en commercie. ‘Ik onderhoud contacten met sponsors, maar ook met alle organisaties die er in het internationale wielrennen zijn, zoals de UCI en de koersorganisaties.’ Daarbij komt zijn bachelor Internationale Bedrijfskunde en master Marketing aan de RUG goed van pas. ‘Ik heb helaas nooit colleges gehad over het beginnen van een wielploeg, maar verder overlappen mijn taken binnen de ploeg precies met de studies die ik heb gedaan.’

En de Giro? Wat de Rockets daar zullen presteren is ten tijde van dit interview – eind april – nog koffiedik kijken. ‘Dylan Groenewegen is dit seizoen een van de beste sprinters ter wereld, dus met hem hopen we een etappe te winnen. Dat zou in de eerste etappe al kunnen, waardoor we ook de roze trui zouden veroveren. Dat zou het ultieme sprookje zijn.’

Vroege signalen van sepsis

“Soms wil een arts iemand naar huis sturen, maar zegt mijn meting iets anders”

UEF Ubbo Emmius Fonds

Britt Coenen werkt als onderzoeker binnen HTRIC (Het Health Technology Research and Innovation Cluster). Daar wordt vanuit allerlei invalshoeken onderzoek gedaan naar de gezondheidszorg van de toekomst. Van nieuwe behandelmethodes en technologie tot de sociaal maatschappelijke context waarin kennis in de praktijk wordt gebracht. Het Ubbo Emmius Fonds heeft in 2024 ruim 18 miljoen euro toegezegd voor de verdere ontwikkeling van HTRIC.

uef.nl

Sepsis oftewel bloedvergiftiging is moeilijk op tijd te herkennen. En juist dat maakt het zo gevaarlijk. Onderzoeker **Britt Coenen** werkt aan een methode die daar verandering in kan brengen. Met behulp van piepkleine diamantjes kan ze soms al zien wat er misgaat, nog voordat een patiënt echt ziek oogt. “We willen kunnen ingrijpen voordat de schade er is.”

Diamantjes als meetinstrument

Bij sepsis reageert het afweersysteem zo heftig op een infectie, dat het lichaam zichzelf begint aan te vallen. Wat begint als iets relatief kleins, zoals een longontsteking, een wondje of een urineweginfectie, kan uitmonden in een kettingreactie in het hele lichaam. Organen raken beschadigd en patiënten kunnen er ernstig ziek van worden of zelfs overlijden.

Wereldwijd krijgen zo’n 50 miljoen mensen per jaar sepsis. “En elke paar seconden overlijdt er iemand aan”, zegt Coenen. De eerste signalen zijn vaak vaag: een beetje koorts, een snelle hartslag, je gewoon niet lekker voelen. “Op het moment dat die klachten duidelijk worden, loopt het lichaam eigenlijk al achter”, legt ze uit. “De schade is dan vaak al begonnen.”

Coenen werkt met nanodiamanten van slechts een paar nanometer groot. “Ze kunnen als het ware ‘voelen’ wat er gebeurt in hun omgeving”, zegt ze. Ze reageren op bepaalde stoffen die vrijkomen bij een afweerreactie, zoals vrije zuurstofradicalen, een soort eerste alarmstoffen van het immuunsysteem. In het lab mengt ze deze diamantjes met bloedcellen van patiënten. Daardoor krijgt ze inzicht in hoe actief het afweersysteem is en vooral hoe vroeg dat al zichtbaar wordt.

Spoeisende hulp

In het UMCG meet Coenen patiënten die binnenkomen op de spoedeisende hulp met een mogelijke infectie. “Binnen een uur doen we de meting”, zegt ze. “Er zijn momenten geweest waarop een arts dacht: deze patiënt kan naar huis. Maar mijn meting liet iets anders zien.”

Juist die grijze gevallen zijn belangrijk, legt ze uit. Niet de patiënten die overduidelijk heel ziek zijn, maar degenen bij wie het nog alle kanten op kan. “Dat zijn de momenten die bepalend zijn.” Sneller en beter herkennen heeft nog een ander voordeel: gericht behandelen. Nu krijgen veel patiënten uit voorzorg antibiotica, omdat artsen het risico niet willen nemen. Maar dat draagt bij aan een groeiend probleem: antibioticaresistentie.

Van lab naar praktijk

De techniek achter de diamantjes bestaat al langer, maar het gebruik op patiëntmateriaal is nieuw. In een paar jaar tijd is het onderzoek snel gegaan. Waar eerst nog werd gewerkt met grote, complexe lab opstellingen, staat er nu een vrij compact apparaat op de spoedeisende hulp. Toch is het nog geen standaardtest in het ziekenhuis. Daarvoor moet de methode eerst uitgebreid worden getest en gevalideerd. “Je wilt zeker weten dat het altijd klopt, in elke situatie”, zegt Coenen. “En dat kost tijd.” Daarnaast kijkt ze al verder. Want een volgende vraag is minstens zo interessant: waarom krijgt de ene patiënt wél sepsis en de andere niet?

Wat haar werk voor Coenen bijzonder maakt, is de combinatie van fundamenteel onderzoek en directe toepassing. “Alles wat ik doe, is uiteindelijk voor de patiënt.” Die directe link maakt het werk tastbaar. “Je ziet waar het om gaat. Dat maakt dat je door wilt.”

 DJOEKE BAKKER

Ruben van Wendel de Joode, organisatieadviseur bij Common Eye

Complexe opgaven samen aanpakken

Dat samenwerken nodig is om complexe maatschappelijke opgaven aan te pakken lijkt vanzelfsprekend, maar Ruben van Wendel de Joode weet uit ervaring dat dit niet het geval is. Samenwerking is de kern van zijn werk als organisatieadviseur bij Common Eye, het adviesbureau dat hij in 2013 met drie collega professionals oprichtte, en als kerndocent van de leergang Samenwerken aan Complexe Opgaven bij AOG School of Management. 'Echt goed samenwerken aan complexe opgaven over organisatie- en domeingrenzen heen is waanzinnig lastig. Het liefst slaan we complexe vraagstukken plat, zodat we daadkrachtig een eenvoudige oplossing kunnen presenteren. Het resultaat is vaak dat het probleem daardoor juist complexer wordt.'

TEKST MARJAN BROUWERS • FOTOGRAFIE JEROEN VAN KOOTEN

Voor Ruben van Wendel de Joode begint zijn werk vaak bij een vraagstuk dat een organisatie niet alleen kan oplossen. 'Wat doe je met een complexe opgave die jouw grenzen overstijgt? Daarvoor is het nodig om vast te stellen of jouw vraagstuk eenvoudig, gecompliceerd of complex is. Tegenwoordig wordt de term complex lukraak op allerlei problemen geplakt, maar dat is niet correct. Een patiënt die een nieuwe knie nodig heeft, is voor een ziekenhuis een eenvoudig probleem. Een arts weet prima wat daaraan te doen is. Een gecompliceerd probleem is een opgave waarvan de oplossing minder voor de hand ligt en meer moeite kost om aan te pakken. Toch kunnen we zo'n opgave met een traditionele aanpak goed oplossen als we grondig analyseren wat er aan de hand is.'

Gecompliceerd of toch complex?

De term complex plakt hij op vraagstukken waarvan niet duidelijk is wat er precies aan de hand is. 'Een veelgemaakte

denkfout is dat we een vraagstuk complex noemen omdat wij het zelf niet kunnen overzien of snappen. Maar dat maakt het nog niet complex. Bij een complex probleem lukt het niet om te doorgronden wat het probleem nou precies is, wat oorzaak en gevolg zijn en welke effecten het probleem heeft op je organisatie en de wereld om je heen. Dit soort problemen zijn zowel technisch, inhoudelijk als sociaal complex. De betrokken partijen hebben vaak totaal verschillende denkbeelden over wat er aan de hand is. De klassieke aanpak waarbij we zo'n vraagstuk onderzoeken, analyseren en aanpakken werkt dan niet. Bij een complex vraagstuk is een ander handelingsrepertoire nodig, waarbij we steeds kleine stapjes zetten, kijken wat er gebeurt om daar van te leren. Daarvoor is een verandervisie nodig. Soms moet je dan accepteren dat je iets compleet anders moet doen dan je van plan was om dichterbij een oplossing te komen. En die stap kan er weer toe leiden dat er een nieuw probleem ontstaat en moet je je daar weer toe verhouden.'

Stikstof als gecompliceerd probleem

Een gecompliceerd probleem kan complex worden als de schaalgrootte verandert of als er te veel tijd overheen gaat. Van Wendel de Jood: 'Als voorbeeld: twintig jaar geleden was het stikstofprobleem niet complex. De urgentie was minder hoog, de stikstofproblemen hadden nog geen effect op andere onderdelen van de economie. We hebben dat probleem destijds voor ons uit geschoven, waardoor er allerlei onderlinge afhankelijkheden zijn ontstaan. Als we nu kijken naar bijvoorbeeld de woningbouw, dan zien we dat het stikstofprobleem eraan heeft bijgedragen dat de woningbouwopgave een complex probleem is geworden. We kunnen een discussie starten of het stikstofprobleem op zichzelf een complex of gecompliceerd probleem is, maar het is duidelijk dat het vroeger makkelijker zou zijn geweest om het vraagstuk op te pakken. Daar hebben we nu helaas niets meer aan. Op eenzelfde manier kunnen we kijken naar schaal. We kunnen bijvoorbeeld de bereikbaarheid van een wijk verbeteren door bredere en extra wegen aan te leggen, maar de kans is groot dat dit leidt tot een verminderde doorstroming op een andere plek. Kijken we naar de schaal van heel Nederland, dan is de bereikbaarheid onmiskenbaar een complex probleem. Daarvoor moeten we naar het geheel kijken: infrastructuur, bebouwing, bedrijvigheid en o ja, het stikstofprobleem.'

Geen gemakkelijke oplossingen

Hij merkt op dat het in de politiek vaak draait om een debat op basis van eigen standpunten in plaats van samenwerking en dialoog. 'Wij hebben de neiging om eenvoudige oplossingen te formuleren voor complexe problemen. Dat zie je nu ook weer met de hoge benzineprijzen als gevolg van de oorlog in het Midden-Oosten. Dan kun je zeggen: gooi die prijs omlaag, maar dan blijven we met z'n allen nog jaren afhankelijk van fossiele brandstoffen. Als burger willen we graag een duidelijk antwoord, maar de realiteit is dat deze vraagstukken te complex zijn om plat te slaan. Simpele oplossingen klinken heel daadkrachtig, maar vervolgens staan we allemaal met een-nul achter als het probleem dan alleen maar groter wordt. Helaas laten we ons liever in de luren leggen door een tijdelijke oplossing die goed klinkt dan dat we kiezen voor oplossingen voor de lange termijn waarvan we op dit moment niet zeker weten of ze wel gaan helpen. En toch is dat nodig. We moeten leren dat de realiteit complex is en dat stoere taal en slechte oplossingen ons niet voorwaarts gaan helpen.'

Samenwerken over je eigen grenzen heen

Van Wendel de Jood is ervan overtuigd dat je complexe problemen het beste kunt aanpakken door samen te werken over je eigen grenzen heen. 'Daarbij is het essentieel dat je niet alleen kijkt naar je eigen organisatie en de eigen sector, maar ook oog hebt voor andere partijen, wat die partijen nodig hebben en hoe je daarin samen kunt optrekken. Wat samenwerken zo moeilijk maakt, is dat mensen met wie je een vraagstuk oppakt er vanuit een ander vertrekpunt naar kijken. We weten dat we elkaar nodig hebben, maar tegelijkertijd

spreken zij een andere taal, sturen zij op andere resultaten en worden ze vaak op een andere manier gefinancierd. Dat maakt het natuurlijk weer lastig en uitdagend. We moeten daarom tijd investeren in het kweken van begrip voor elkaar.'

Een aanpak als een lappendeken

Om complexe vraagstukken goed aan te pakken, zijn verschillende partijen nodig die bereid zijn met open vizier samen te werken, vervolgt hij. 'Maar als je die allemaal bij elkaar aan tafel zet, zijn de perspectieven en meningen zo divers dat je vaak niet verder komt. Als je dan met een kleinere groep aan de slag gaat, is de kans groot dat je de complexiteit van het hele systeem negeert. En als je het hele systeem wilt aanpakken, zit je eindeloos af te stemmen en te overleggen en kom je ook niet verder. Wat wel werkt, is werken op verschillende niveaus. Werken met kleine initiatieven, pilots, projecten en programma's. Waarbij partijen in kleinere coalities stappen zetten, hun nek uitsteken en steeds terugkoppelen aan het grotere geheel om te leren en bij te sturen. Je kunt die aanpak zien als een grote lappendeken, waarvan we allemaal een klein lapje voor onze rekening nemen. We moeten leren dat we daarvan niet meteen een grote, homogene deken willen maken. Juist de lappendeken helpt ons om los te laten, te experimenteren, de status quo te doorbreken, kleur te geven en van elkaar te leren. Met dank aan het boek van Hans Vermaak: *De logica van de lappendeken* uit 2025.'

Diversiteit in plaats van maakbaarheid

Een mooi voorbeeld waar Van Wendel de Jood zelf op meerdere momenten zijdelings bij betrokken is geweest, is het programma *GroenPact*, waarbij onderwijs, bedrijfsleven en overheid nauw samenwerken om groen onderwijs te bevorderen. 'Dit programma probeert op allerlei verschillende plekken groen onderwijs populair te maken en te laten aansluiten op wat het bedrijfsleven nodig heeft. De tragiek is dat klassieke denkers geneigd zullen zijn te denken dat deze manier van samenwerken inefficiënt is en eigenlijk strakker aangestuurd zou moeten worden. En dat zou doodzonde zijn, want de kracht ligt juist in de diversiteit van initiatieven en het leren dat nu op allerlei plekken plaatsvindt. Wat mij betreft is dit een prachtvoorbeeld van een samenwerking tussen organisaties in de vorm van een lappendeken en met een aanpak die echt werkt.'

Leer hoe je mensen en organisaties samenbrengt rond maatschappelijke opgaven. Ontwikkel je visie en vaardigheden om verandering te realiseren zonder formele macht. Zo versterk je leiderschap dat werkt in de praktijk van complexe samenwerking. *Meer weten? Scan de QR-code.*

De vooruitgang voor zijn.

Pride Amsterdam

na 30 jaar relevanter dan ooit

Dertig jaar geleden werd de eerste Pride Amsterdam georganiseerd – niet uit protest, maar om te vieren hoe veilig en tolerant de stad was. **Peter Kramer** was een van de oprichters. 'Het is nog altijd een prachtig feest, maar de acceptatie van homoseksualiteit is niet meer vanzelfsprekend.'

✍ KIRSTEN OTTEN

'Amsterdam stond eind jaren tachtig al te boek als de Gay Capital of Europe,' vertelt Peter Kramer (1958). Hij vestigde zich in 1991 samen met zijn echtgenoot in de hoofdstad. 'Ik kende Siep uit Groningen, waar ik bedrijfseconomie en accountancy studeerde. We ontmoetten elkaar in 1983 op de dansvloer van onze favoriete gay-discotheek The Duke, in het Hoogstraatje. Daarna nam ik hem ook mee naar mijn tweede thuis Albertus Magnus. Die twee werelden gingen in mijn beleving prima samen.'

Na zijn studie werkte Kramer eerst bij onder meer Akzo Nobel en daarna, tot aan zijn pensioen vorig jaar, als financieel directeur van een woningcorporatie in Den Helder. 'Ook naast ons werk waren Siep en ik altijd erg actief, ook nu nog. We houden van reuring en organiseren. In Amsterdam bestond al van alles voor de gay-community, zoals uitgaansgelegenheden en feesten. Maar een Pride ontbrak nog. Om die te kunnen organiseren riep de gay-community in 1995 de stichting Gay Business Amsterdam (GBA) in het leven, een samenwerkingsverband van homo- en homovriendelijke ondernemingen

en organisaties. Een jaar later was de eerste Amsterdam Pride een feit.'

'Tien jaar organiseerden Siep en ik, samen met Ernst Verhoeven het bestuur van de GBA, de Pride. We kozen ervoor ons te onderscheiden van Prides elders in de wereld, door het accent te leggen op het vieren van de Amsterdamse tolerantie: het moest één groot feest worden. We wilden ons niet activistisch bezighouden met emancipatie en gelijke rechten; daarvoor bestond Roze Zaterdag al. Het populairste onderdeel bij het publiek was vanaf het begin de Canal Parade: de extravagante en vaak een beetje ondeugende botenparade door de grachten.'

De Pride trekt al jarenlang zo'n 300.000 bezoekers uit binnen- en buitenland. Tegelijkertijd klinken er geluiden over afnemende acceptatie van de lhbtq-gemeenschap. Kramer verwijst naar recent onderzoek van de UvA: 'Tegenwoordig vindt 70 procent van de jongens een relatie tussen mensen van hetzelfde geslacht niet normaal. Dat is een enorme kentering.' Partner Siep was veertig jaar wiskundedocent op een lyceum. 'Over een bezoekje met jongens uit

de bovenbouw aan een gay-kroeg deed in de jaren negentig niemand moeilijk, nu zou dat ondenkbaar zijn. En de laatste jaren merkte hij dat sommige leerlingen opeens anders naar hem keken.'

Zelf ervaart Kramer weinig negativiteit. 'Maar goed, wij wonen in het centrum van Amsterdam, in een bubbel van gelijkgestemden. In een andere buurt zou ik mij misschien minder veilig voelen.' Hij vindt het lastig om de verminderde acceptatie te verklaren, maar denkt wel dat 'de toenemende macho-cultuur onder jongens een rol speelt; homoseksualiteit is blijkbaar bedreigend.'

Tegelijkertijd ziet Kramer ook positieve ontwikkelingen. 'Aan de Canal Parade doen tegenwoordig ook hetero's mee, als blijk van solidariteit. Het meest indrukwekkend vind ik dat defensie met tientallen militairen in uniform meevaart. Dat is volgens mij uniek in de wereld.'

✍ KIRSTEN OTTEN

rijksuniversiteit
groningen

Kom langs!

Universiteitsmuseum Groningen

NIEUW!

Elisabeth Neurdenburg:

Het academieportret van de eerste vrouwelijke hoogleraar kunstgeschiedenis aan de RUG.

rug.nl/museum

university of
groningen

*Officieel RUG,
uniek voor jou.*

Ontdek duurzame merchandise, verrassende geschenken en maatwerkoplossingen voor evenementen, relaties en collega's. Alles onder één dak bij de IShop.

ishop.rug.nl

Universiteitswinkel@rug.nl

COLOFON

41e JAARGANG – 2e NUMMER/ZOMER 2026 – ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden, gepromoveerden en relaties van de RUG, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. Vanaf 2024 worden het lente- en herfstnummer uitsluitend online gepubliceerd. Als alumnimagazine wil het ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten **REDACTIE** Gert Gritter, Bo Oud-van der Pers, Merel Weijer, Bert Wolfkamp **BEELD- EN HOOFDREDACTIE** Merel Weijer **REDACTIEADRES** Redactie Broerstraat 5, Postbus 72, 9700 AB Groningen T (050) 363 52 36 redactieB5@rug.nl **VORMGEVING** In Ontwerp, Assen **DRUK** Koninklijke Drukkerij Em. de Jong **OPLAGE** 98.000 **ADRESWIJZIGINGEN** Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, kunt u zich wenden tot Alumni-relaties RUG: T (050) 363 7595, alumni@rug.nl of via www.rug.nl/alumni/wijzigingen De RUG hecht veel waarde aan contact met haar oud-studenten. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om www.rug.nl/alumni/privacy

WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

www.fsc.org

MIX

Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer

FSC® C129563

Adreswijzigingen
en e-mailadres
doorgeven

university of
groningen

BUSINESS SCHOOL

Prof. dr. Lineke Sneller RC,
hoogleraar digitalisering en
AI in governance, RUG

Verrijk uw kennis op het gebied van AI met één van onze executive programma's:

- AI voor Financials
- AI voor Commissarissen & Bestuurders
- Cybersecurity voor Commissarissen & Bestuurders

Kijk voor meer info & diverse startdata op www.rug.nl/ugbs-ai

“Programma's gericht op kansen- & risicokant van AI”

AI biedt grote kansen voor innovaties. AI brengt echter ook risico's met zich mee; denk maar aan datakwaliteit of informatiebeveiliging. Wat is de rol van bestuurders en commissarissen bij het benutten van de kansen van AI zonder de risico's uit het oog te verliezen? Hoe kunnen professionals in finance, IT en internal audit zich voorbereiden voor een toekomst met AI? En hoe kunnen organisaties voldoen aan compliance-vereisten van NIS-2 en de AI-wet op het gebied van informatiebeveiliging en AI?

connecting for impact

ALUMNI ACHTERAF

De een wist dat hij van muziek zijn leven wilde maken, maar studeerde toch ook af als jurist. De ander maakt lange dagen als asiel- en vreemdelingenadvocaat, met in het achterhoofd een sluimerend verlangen de bakens te verleggen naar Zuidoost-Azië.

 ELLIS ELLENBROEK

RETOURADRES: RUG/A&F, POSTBUS 72, 9700 AB GRONINGEN, NEDERLAND
ABONNEREN, ABONNEMENT OPZEGGEN OF ADRES WIJZIGEN: ALUMNI@RUG.NL

TIBOR ELFERINK (50)

STUDIE rechten 1995-2002 en conservatorium Zwolle 2000-2004 (jazz/saxofoon) **IS** artistiek directeur festival Common Ground Zwolle en musicus
HUISHOUDEN getrouwd met Selma (49); zoons Mette (17) en Nille (11), dochter Lonne (15) **HUIS** vrijstaand in buitenwijk van Zwolle
INKOMEN wisselend, gemiddeld 5000 euro bruto per maand

‘Ik was twaalf toen ik saxofoon ging spelen. Ik luisterde al jazz, maar ook net zo goed Metallica. Tijdens mijn rechtenstudie heb ik toelatingsexamen gedaan op het conservatorium van Zwolle. Ik was er toen al zeker van dat ik verder wilde

met muziek. Ik speelde veel in bandjes, stond in voorprogramma's van onder meer De Dijk en trad tijdens de Olympische Spelen van 2000 in Sidney met de studentenband Karakter op in het Holland Heineken Huis. Ik maak graag dingen af, maar de combinatie universiteit en conservatorium was wel intensief. Na mijn afstuderen in strafrecht ging ik bij een incassobureau werken. Ik had met mijn twee studies een flinke studieschuld. Het was mijn enige echte juristenbaan, achteraf vooral nuttig om te ontdekken wat echt niet bij mij past: op een industrieterrein in Meppel-Zuid onder een systeemplafond dagvaardingen maken en geld terugvorderen van mensen die geen cent te makken hebben. Na anderhalf jaar werd ik gevraagd door het conservatorium in Zwolle. Op het conservatorium heb ik tien jaar lesgegeven en talloze producties gemaakt met studenten en docenten. In de coronaperiode heb ik ontslag genomen en ben voor mijzelf begonnen. Ik had meer ambities en liep binnen het conservatorium tegen beperkingen op. Ik wilde muziek meer naar buiten brengen. Dat is de reden dat ik hier in Zwolle het festival Common Ground heb opgezet, jaarlijks in oktober. We brengen muziek uit verschillende windrichtingen en in allerlei vormen naar een breed publiek. Optredens op onverwachte locaties. Voor het concept is veel belangstelling, ook internationaal. Naast Common Ground doe ik nog van alles. Ik verzorg het management van saxofoonkwartet Artvark, geef colleges jazzgeschiedenis en ben commissielid bij de Raad voor Cultuur. Optreden als saxofonist doe ik ook nog geregeld. Muziek is de rode draad in mijn bestaan. Met muziek zit ik in de hoek van de positiviteit. Bij rechten draait het eigenlijk altijd om een conflict of geschil. Daar kom jij als jurist in beeld. Toch heb ik nog dagelijks profijt van mijn rechtenstudie. Net als veel juristen, moet ik in de cultuursector veel praten, redeneren en lobbyen.’

RUTH ACHTTTIENRIBBE (50)

STUDIE rechten 1994-2000 aan de RUG, contemporary Asian studies aan de UVA 2006-2009 **IS** advocaat asiel- en vreemdelingenrecht en personen- en familierecht bij Noordstern Advocaten **HUISHOUDEN** partner Erwin (53); dochter Anne-Lotta (12), zoons Benjamin (8) en Jonathan (6)
HUIS twee-onder-een-kap op dijk Schellingwoude (Amsterdam-Noord)
INKOMEN 65.000 euro bruto per jaar

‘Na de middelbare school in Groningen vertrok ik naar Rotterdam om rechten te studeren. Ik vond het studentenleven er niet zo leuk en Rotterdam nogal kil. Ik dacht: Wat doe ik hier? Dat Groningen heel gezellig was, wist ik.

Na een jaar ben ik teruggegaan. Mijn eerste baan na de studie was bij een groot advocatenkantoor in de Randstad dat na drie maanden failliet ging. Diverse banen volgden. In dienst van de FNV-politievakbond ontdekte ik dat ik graag wilde opkomen voor de belangen van mensen. Tijdens de studie was ik al betrokken bij Vluchtelingenwerk. Hoewel ik als advocaat ook personen- en familierecht doe, is het momenteel eigenlijk vooral asiel- en vreemdelingenrecht dat de klok slaat. Veel van mijn cliënten komen uit Jemen en Syrië. Ze maken mond-op-mond-reclame voor mij als ze tevreden zijn. Ik heb ook een verdiepingsopleiding over Jemen gevolgd. Ik heb iets van 170 dossiers onder me, zaken die ik nog niet kan afsluiten. Het is hollen en stilstaan. De IND heeft grote achterstanden en door het Europese Asiel- en Migratiepact dat op 12 juni is ingevoerd zijn de regels ook weer ingrijpend veranderd. Cliënten zijn over veel dingen onzeker en dus appen ze mij veel, ook 's avonds en in het weekend. Ik probeer zo gauw ik kan antwoord te geven, omdat ik toch een vorm van houvast beteken in hun zoektocht naar een veilig leven voor zichzelf en hun gezin. Dat neem ik serieus. Ik houd van de dynamiek van de advocatuur. Maar het vraagt ook veel van mij. Ik werk al gauw 50 uur per week. Nu is het nog wat extra stressvol omdat ik mijn arm heb gebroken, even snel een mailtje opzoeken is een heel gedoe. Over de toekomst heb ik wisselende gedachten. Ik ben veel in Indonesië, Maleisië en Singapore geweest. Ik voel me daar prettig en vind het interessant hoe allerlei culturen en religies samenleven in die landen. Aan de Universiteit van Amsterdam heb ik ook Asian studies gedaan en mij in de master op Zuidoost-Azië gericht. Het zit altijd nog in mijn hoofd om daar nog eens wat mee te gaan doen.’